

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus ved Karen Haugstrup 2. marts 2016

Som tilsynsførende på en fri grundskole skal man vurdere om undervisningen kan stå mål med den undervisning, der gives i folkeskolen og de mål, der, dér, er sat for undervisningen med Nye Forenklede Mål, NFM. Men den tilsynsførende skal også vide, at en fri grundskole fortsat selv beslutter "vejen den følger til målene". Vores tilsyn drejer sig alene om undervisningens kvalitet og elevernes udbytte. - Undervisningens pejlemærker er fagenes kompetenceområder, kompetencemål, færdigheds- og vidensmål. - Inden en tilsynsdag får vi tilsendt undervisningsplaner for dagens lektioner.

Hasselnød, birk, mahogni, canadisk valnød og kirsebær i grove brædder forvandler sig til de smukkeste køkkenredskaber i 5. klassepigeres hænder, mens de med ørebøffer og opsat hår håndterer slibemaskiner, save, stemmejern med meget mere. Forvandlingen foregår i det lille og trange sløjdlokale i kælderen, med en støjende udsuger. Man arbejder tæt, så det er afgørende at sikkerheden og respekten for både maskiner, støj og hinanden bliver overholdt. Det gør det hele. Det med, at en lærer har øjne i nakken, opleves som sandhed i denne lektion. - Arbejdet er en del af Håndværk & design i et forløb med opgaven "Server med manér". Lidt som "Fra jord til bord". Det gav rigtig god mening, at jeg i efteråret i samme forløb fulgte pigerne i håndarbejdslokalet, hvor de hver især tegnede, valgte materialer, klippede, syede og strøg. Det skrev jeg om i sidste erklæring. Min vurdering ang. læringsmål og niveau tager sit afsæt i de tegn på læring, der dengang og nu, klart viste og viser sig:

- Opgavens designmål var løst (ikke kun) rimeligt. (Alle havde et hæfte med egne skitser og tips).

- Produkterne er holdbare i brug.

- Produkterne udstråler kvalitet.

- Eleven kan(kunne) redegøre for sine valg i processen.

Viden og færdigheder forvandles muntert til kompetencer, samtidig med, at eleverne gennemgår en alsidig personlig udvikling.

De trange forhold gør, at en klasse er delt i drenge og piger. Godt med drengefrit område i netop det fag, mener pigerne. "Vi skulle mindst have to lærere, hvis drengene også var hér!" Forløbet slutter med en udstilling. Den bliver jeg inviteret til.

I 3. klasse har de læst Hanne Kvists "Drengen med sølvhjelm" og "Hund i Himlen". Klassen har talt om, hvor gode Hanne Kvists bøger er, fordi "man kan se det hele for sig". Hanne Kvist er en formidabel fortæller og billedmager. Hendes sprog er mageløst og værd at arbejde med. Det gør de i tredje klasse. De laver simpelthen Hanna Kvist sætninger. Ser på forfatterens sproglige virkemidler. Ser på forfatterens sproglige færdigheder og hendes viden om sprogets betydning og gør hendes viden også til klassens viden, færdigheder og til sidst kompetencer. Til det arbejde er det nødvendigt at kende til og være fortrolig med ordklasserne.

Udsagnsord, navneord og de supervigtige tillægsord, der giver liv til fortællinger. - Farvede papirlapper, ordkasser og god fællessnak i grupper på tre, skaber fine sætninger, der sættes på tavlen til fælles vurdering. Det er en svær øvelse straks at placere ordene i de enkelte klasser. Det må selvfølgelig læres over et længere forløb, men de farvede lapper gav alle mulighed for at byde ind og være aktivt deltagende, glade og veltilpasse. Og ikke mindst være klar til næste lektion i ordklasser.

Ligheder og forskelle på folkeeventyr – kunsteventyr. - 9. klasse er engageret, velforberedt, parat og klar. Der er kul på hele timen. Hjemmearbejdet er udført af makkerpar, og det er imponerende, hvad eleverne er nået frem til. Litteratur analysens sprog sidder på ryggraden, så det uden besvær og med stor forståelse og præcision anvendes i gennemgangen af folkeeventyret "Huset i skoven". Imponerende højt niveau. Der ping-pong'es og debatteres og "klimaet" i klassen opmuntrer også til de skæve og modige vinkler. Som er orkester, hvor dirigenten blot slår tonen an.

Trivsel til alle. Børns Vilkår har udgivet et omfattende trivselsmateriale som 1. klasse arbejder med på min tilsynsdag. Forløbet kører med en ugentlig time over 3 uger. I årsplanen skriver de to 1. klasselærere. "Vi lægger stor vægt på trivsel, hvorfor trivselsarbejdet vil være en stor og integreret del af den daglige undervisning". I disse lektioner rykker klassen ned i "Lindehulen"; et stort, tomt lokale med en mægtig spejlvæg. I rundkreds formulerer klassen sammen med klasselæreren en række ønsker for klassen. Klassepædagogen skriver ned. Alle vil gerne blive bedre til at sidde stille, til at komme roligt ind i klasselokalet, til at være stille om morgenen, til at være stille i timerne, til at alle vil være med til fodbold, men allermest ønsker pigerne, at drengene vil blive bedre til at lege med drengene! I øjeblikket er alle klar til at indfri løfter. – Det er også lidt dejligt, at man kan se sig selv i det store spejl! – Klassen får en ugelektie for til næste trivselslektion. Alle skal vælge en person i klassen, som de gennem hele den kommende uge skal være en god, HEMMELIG ven for. Alle får et brev med hjem, som inddrager forældrene i opgaven. – Et fint forløb, der fortjener at blive holdt vedlige, da det helt sikkert giver grobund for overvejelser både over egen og andres adfærd. Frimodighed, ligeværd og respekt går begge veje mellem elever og lærere på Forældreskolen.

Atmosfæren, som jeg møder den i dagens klasser, fra de yngste til de ældste, er præget af en forventning om, at alle gør sig umage med deres felt, lærere såvel som elever og med en accept af, at alle er en del af klasse – skole – Forældreskolefællesskabet. - I §1, stk.2 i lov om frie grundskoler står der: Skolerne skal efter deres formål og i hele deres virke forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene. – Det gør Forældreskolen også efter min bedste overbevisning.

Karen Haugstrup

Tilsynsførende

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus ved Arvid Beck 2. marts 2016

Jeg overværede på denne dag 4 lektioner.

Tysk i 8. Klasse

Selvom der stod tysk på skemaet var lektionen en del af 8. classes arbejde med deres første projektopgave med deltagelse af fagene: samfundsfag, engelsk og dansk.

Temaet for projektopgaven er "Kultur møder" og eleverne arbejde i den lektion, jeg overværede selvstændigt, enkelte i par. Der var lavet en klar overskuelig plan for projektarbejdet, der strækker sig over fire uger.

Eleverne havde før projektopgaven fået udleveret et meget omfattende og meget kvalificeret arbejdsblad med indføring til hvordan, der arbejdes med en projektopgave.

Formålet med projektopgaven er at give den enkelte elev:

- Mulighed for fordybelse og overblik ved at arbejde selvstændigt med et emne
- Muligheder for at afprøve ideer og evner
- Erfaring med at gennemføre en større arbejdsopgave
- Erfaring i at formidle sin viden

Første hurdle er, at få indkredset et emne og herefter at lave udkast til en problemformulering. Alle der har arbejdet med projektopgaver ved, at netop problemformuleringen er krumtappen i arbejdsprocessen. Her gav det udleverede arbejdsblad rigtig god guidning ved eksempler på mulige indgangsspørgsmål:

- Hvorfor er det sådan...
- Hvordan kan det være, at...
- Hvad er grunden til, at...
- Hvilke årsager er der til, at...

Elevernes selvstændige arbejde understøttes af en god struktur. Eleverne skriver hele tiden logbøger, så de kan følge med i deres egen arbejdsproces og se deres egne refleksioner.

Lærerens rolle i denne arbejdsform bliver 'konsulenten', som opsøger og bliver opsøgt. Men med klart fokus på projektarbejdsformen:

1. Fakta
2. Forklaringer
3. Vurderinger
4. Løsninger

Emnet "Kultur møder" satte elevernes refleksioner fint i gang, hvilket jeg synes bredden i de mange temaer, de valgte viser. Her er nogle eksempler:

- Breddesport/elitesport
- Jehovas vidner i det danske samfund
- Hvordan er det at være hjemløs
- Ytringsfrihed
- Integrationsproblemer
- Når langtidskriminelle kommer ud i samfundet igen
- Homoseksualitet
- Transkønnede
- Børnefonden og dens arbejde (voksen/børn)

Imponerende bredde.

Spændende at opleve denne arbejdsform, som eleverne også tydeligt tog til sig og nød at

arbejde med.

Biologi i 9. Klasse

Lektionen i biologi var baseret på en gennemgang af de lektier eleverne havde forberedt hjemmefra. Temaet var "bjerge" med undertemaer: hvordan dannes bjerge, vandkredsløb, klima i bjergene, dyr.

Eleverne blev hørt individuelt i de spørgsmål, de havde forberedt. Elevernes svar viste en klar forståelse for stoffet, der var en god elevaktivitet og alle elever kom på banen. Der var en meget fin lydhørhed hos de elever, der "ikke lige var på". Lektionen var præget af en fin dialog mellem elever og lærer, så stoffet blev gennemarbejdet grundigt.

Som afslutning på lektionen var der en gennemgang af de begreber, der knyttede sig til temaet: bjerge. Der blev på denne måde bundet en fin sløjfe, som sikrede, at de vigtigste overskrifter blev repeteret igen. Elevernes svar på disse begreber viste igen at forståelsen for lektien og stoffet var god.

Engelsk i 6. klasse

Lektionen var delt op i 3 dele

1. samtaleøvelse i par
2. gennemgang af kopisider, som eleverne havde forberedt
3. øvelser i "Student's Book"

De tre dele sikrer emnerne: mundtlig kommunikation, skriftlig kommunikation og Kultur og samfund.

Samtaleøvelsen forgik parvis, hvor eleverne skiftede til at stille spørgsmål til hinanden ud fra et interviewark. Spørgsmålene relaterede til kendte emner inden for kultur og samfund. Der var en rigtig fin elevaktivitet og der blev kun talt engelsk.

Gennemgangen af kopisiderne var grammatikøvelser. Der var gennemgang af verber - ing-formen, to do, forskellige indsætningsøvelser med manglende ord i sætninger, fejlretninger i sætninger.

I disse grammatikøvelsesssekvensen kom alle eleverne til orde og det fungerede således fint i forhold til 'tjek' af deres hjemmearbejde.

I sidste del af timen blev der arbejdet med 'Experiences'. Temaet var om forurening på Mount Everest. Læreren læste teksten op, de svære ord blev gennemgået. Herefter arbejdede eleverne individuelt med skriftligt at svare på 12 spørgsmål med relation til teksten. Eleverne arbejdede koncentreret. De spørgsmål eleverne ikke nåede, blev så lektionen tildelt følgende lektion.

Det var en lektion, der var præget af højt tempo og god aktivitet.

Engelsk i 4. klasse.

Den lektion, jeg overværede var 2 lektion i en dobbelttime.

Eleverne arbejdede først i par, hvor de trænede ordforråd i forhold til dagens tekst "Tommy goes to the Ocean" ud fra et opgaveark.

Herefter var der grammatikøvelser bl.a. med fokus på sætningsdannelse, oversættelse af sætninger fra dansk til engelsk

Grammatikøvelserne blev fulgt op af træning af verbernes -ingform. Eleverne fik i par udleveret puslespilsark, de skulle klippe i stykker og samle, så billeder og verber passede til hinanden. Herefter lavede eleverne ligeledes i par sætninger, der passede til verber og billede, på denne måde kom sprogtræning ind i denne sekvens. Sekvensen blev afsluttet med at eleverne skulle mime "-ing-verberne". Bevægelse kom her fint ind i lektionen.

I sidste del af timen blev der arbejdet med "Classroomwords", som er en glosetræning. Eleverne fik udleveret et ark med en række billeder, som de skulle glosere på tid (7 minutter). Eleverne arbejdede meget koncentreret i denne lille konkurrence. Efter de 7 minutter sammenlignede de i par deres ark, og hvilke gloser de havde nået og delte gloser med hinanden. I den kommende engelsklektion, vil gloserne så blive læst op på klassen og gennemgået.

En god lektion med et fint arbejdsklima og med stor variation i de forskellige arbejdsformer.

Generelt

Alle fire lektioner levede fuldt op til de lagte årsplaner for klasserne og til beskrivelserne i forenklede Fælle Mål udgivet af Undervisningsministeriet.

De fire lektioner, jeg overværede, var præget af et rigtig godt samarbejdsklima både mellem elever og lærer og mellem eleverne. Fagligheden fylder meget, lærerne ved hvor de vil hen med den enkelte time og med eleverne og der er en god progression i lektionerne. Også dejligt at se forskellige pædagogisk praksis i de fire lektioner med stor og god variation. Der er åbenhed i undervisningen, god omgangsform og plads til den enkelte, men der er også fokus på "at vi er en klasse".

Jeg oplevede – igen på Forældreskolen - et godt læringsmiljø.

Arvid Beck

Tilsynsførende

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus ved Karen Haugstrup 21. oktober 2015

En dejlig dag på Forældreskolen.

På min vej gennem skolegården onsdag morgen, den 21. oktober, 2015 og videre op af trappen til lærerværelset, vrimler det med snakkende og gestikulerende elever. Fra lærerværelset lyder der latter og snak. Det er en dejlig velkomst.

Jeg ved gennem de årsplaner og undervisningsbeskrivelser, jeg har modtaget før besøget, at tænkningen som Forenklede Fælles Mål er opstillet efter, afspejles i alle planerne.

Det følger af friskoleloven § 1, stk. 2, at en fri grundskole skal give undervisning, som står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, samt at skolen efter sit formål og i hele sit virke skal forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre, samt udvikle og styrke elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder lighed mellem kønnene. - Den/de tilsynsførende skal vurdere undervisningens kvalitet og elevernes udbytte. Rammerne for undervisningens indhold på Forældreskolen er beskrevet i Undervisningsministeriets forenklede Fælles Mål, undtagen i de fag, hvor skolen har udarbejdet lokale læseplaner.

I Forældreskolens værdigrundlag slås det fast, at Forældreskolen er kendetegnet ved et trygt og inspirerende miljø med et højt fagligt niveau, samt at skolen hviler på et fundament af engagement, tillid, respekt og loyalitet mellem skole, elever og forældre.

- Og i formålet slås det fast, at
- Vi vil være en velorganiseret skole.
- Vi vil en engageret og målrettet undervisning.
- Vi vil en undervisning på et højt fagligt niveau.
- Vi vil selvstændighed, handlekraft og livsduelighed.
- Vi vil respekt for traditioner og åbenhed for forandring.
- Vi vil bevidstgøre om det danske demokratiske og kulturelle grundlag.
- Vi vil en god omgangstone og en hensynsfuld adfærd.
- Vi vil en uhøjtidelig stemning af tillid, glæde og humør.
- Vi vil et forpligtende samarbejde mellem alle skolens parter.
- Vi vil et trygt miljø, hvor der er gensidig respekt for forskelligheder.

På en fri grundskole, som Forældreskolen er, har skolen en helt særlig opgave i at fastholde, fortolke og udvikle skolens værdigrundlag, for det er gennem værdierne skolen gør en forskel og adskiller sig fra andre, så undervisningen kan "stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen".

I Danmark har forældre en grundlovssikret ret til at vælge et holdnings- og værdibaseret undervisningstilbud til deres barn. Forældre, der vælger Forældreskolen til deres barn/børn får dette ønske opfyldt.

Gennem min dag på skolen oplevede jeg tegn på læring, målstyret undervisning (hvad skal eleverne lære i denne lektion), beskrivelse af undervisningsaktiviteter og evaluering af undervisningens udbytte: Hvad kan du nu? – Jeg kan finde, forklare, analysere, vurdere, kende forskel på ---.

Litteraturanalysebegreberne "showing og telling" blev uden mindste vaklen anvendt i håndarbejde. Hvad er en flæse, spurgte en forklædesyende pige. En flæse, ja, hvad er det? Det er svært at forklare, men det kan vises, så alle får viden om og forståelse for dette begreb. Det er faglighed i top, når omgang med et strygejern bliver til et håndværk, når øvelse helt åbenlyst gør mester. Uden omtanke kan det kan gå gruelig galt. Det samme gælder brug af symaskinerne. "Husk nu brillerne! - Her var både håndværk, design, kreativitet og innovation i spil for at nå målet: "Server med manér". Sushi! - Hvordan det ser ud, ses med et snuhtag på PCén.

På alle klassetrin i faget dansk deles målene op i læsning, fremstilling, fortolkning og kommunikation. Den 21.10.15 var det fortolkning. - Isbjergmodellen, tænk på Titanic, al isen er under vandet, næsten. - En af aktiviteterne er et procesark, med felter placeret som facon på et isbjerg. Arbejdet begyndes forneden med ord fra teksten. Målet er at afdække de forskellige personer i novellen "Sjette maj" af Martin Pedersen. "Ned i teksten, op i karakteren" bliver således til showing og derfor tilgængelig og brugbar for alle i denne 8. klasse, så personkarakteristikken til sidst bliver videndeling på højt plan. Eleverne kan finde, forklare, analysere, vurdere og kende forskel på Ebbes og Kocks karakterer i novellen alene ved at hente eksempler i teksten og læse både på og mellem linjerne. Og gennem den indsigt opnå og få respekt for og reflektere over forskellighed. Det er engageret og målrettet undervisning på et højt fagligt niveau. Det er en lektion, hvor viden og færdigheder bliver til kompetencer.

Det er det også, når eleverne i BH klassen modtages med et veloplagt velkommen og godmorgen, og når det bliver slået fast, hvilken dato og dag, det er i dag. Så er der styr på det. Der er heller ingen, der skal sidde på nåle for at få en presserende oplevelse fortalt til klassen, for stille og roligt bliver alle spurgt, om de har noget fortælle. Det har de fleste. Alle lytter i gensidig respekt.

Hvad kan du/I nu 2.kl.? Jeg/vi kan finde, forklare, analysere, vurdere, kende forskel på navneord i ental og flertal ubestemt og bestemt. Eleverne færdes glade og parate mellem hinanden og bytter kort med navneord. Med et nyt kort i hånden skal svaret falde prompte. Er ordet ental eller flertal, bestemt eller ubestemt? Der er orden i kaos, for klasseværelset er ikke stort. Men der er hjerterum, og så er der også husrum. Bevægelse, afveksling og glæde i og ved undervisningen. Lige inden var det Astrid Lindgreens fortælling om Malin i "Suser min lind synger min nattergal", der i Fandango fortælles gennem billeder. Fagtermer som tema, genfortælling, personer, miljø, ja endda begreber som homonymer og synonymmer anvendes ubesværet. Viden og færdigheder er ligeså stille blevet til kompetencer.

Min konklusion er, at Forældreskolen giver en undervisning, der står mål med hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. - Det Forældreskolen skriver og siger den gør, det gør den.

Karen Haugstrup

Tilsynsførende

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus ved Arvid Beck 21. oktober 2015

Tilsynsførende Karen Haugstrup og undertegnede havde onsdag den 21. oktober tilsyn på Forældreskolen.

Vi havde i god tid inden tilsynet fået tilsendt klassernes årsplaner og lektionsplanerne for de enkelte lektioner. Det fremsendte materiale viser klart Forældreskolen lever op til både forenklede mål og til en faglighed, der fuldt ud svarer til det, der forventes i folkeskolen.

Jeg overværede undervisning i engelsk i en 7. Klasse, fysik i en 7. klasse, samfundsfag i en 8. klasse og historie i en 8. klasse.

Udover at være opmærksom på det rent faglige indhold i lektionerne, havde jeg denne gang valgt at have fokus på den elevaktiverende undervisning.

Engelsk i 7. Klasse

Lektionen jeg overværede var 1. lektion i en dobbelttime (og første lektion efter efterårsferien). Fokus var aktiv brug af det engelske sprog med udgangspunkt i, hvad eleverne havde oplevet i ferien - der skulle samtales i grupper på 4.

Som udgangspunkt gennemgår læreren på smartboard: gloser, der kan være relevante i en ferieberetning samt en gennemgang af datid, og kort tillægsform, regelmæssige og uregelmæssige verber og deres bøjning. Altså kort grammatik input inden den frie samtale.

Eleverne forbereder herefter deres ferieberetning individuelt i 5 minutter inden gruppearbejdet. Læreren påpeger, at der må skrives stikord, men ikke hele sætninger, fordi elevernes beretninger skal hvile på en mundtlig fremstilling, hvor engelsk bruges aktivt og der skal ikke være tale om en oplæsning.

Eleverne forbereder sig koncentreret og efter de 5 minutter, går samtalerne i gang. Læreren og jeg går rundt til grupperne og dels lytter dels spørger ind til beretningerne. Der er en meget fin elevaktivitet og alle elever kommer på denne lektionsorganisation til aktivt at bruge det engelske sprog. Det er min klare vurdering, at elevernes ordforråd er rigtig godt, og at de kan lide at bruge sproget.

I den sidste del af denne lektion leveres en skriftlig opgave tilbage, som eleverne har lavet før efterårsferien. Prøven var Folkeskolens afgangsprøve og læreren roser eleverne for en god løsning, men gør også opmærksom på, at opgaverne er svære i forhold til 7. klasse niveau.

De forskellige fejltyper gennemgås på smartboard og der rettes i fællesskab. Der er rigtig god elevaktivitet.

En god og faglig meget velfunderet time, men som også i høj grad er tilrettelagt sådan, at alle elever kommer på banen.

Fysik i 7 klasse

Lektionen her er anderledes. Temaet for lektionen er elektricitet og lektionen er en introduktion.

Læreren indleder med et overblik over, hvad indholdet i arbejdet med elektricitet kommer til at indeholde.

Herefter gives ordet til en ekstern oplægsholder fra NRGi. Jeg skal ikke kommentere meget på oplægget blot sige, at det er vedkommende, energisk og morsomt. Alene indlægget om, hvor meget kul der går til at sørge for, at den "standby strøm", vi har til at køre altid, gav stof til eftertanke hos eleverne, og såmænd også hos den tilsynsførende.

Eleverne var også i denne lektion meget på banen, og jeg synes frimodige og relevante i deres spørgsmål.

Stor ros til skolen for at trække på eksterne undervisere – et rigtig godt supplement til den daglige undervisning.

Samfundsfag i 8 klasse.

Efter et forløb i emnet Kultur og Fællesskaber, hvor der er arbejdet med ungdomskulturen i Danmark fra 1950'erne og frem til i dag, handler denne samfundsfagslektion om "findes der en speciel dansk kultur". Et noget stort og abstrakt emne, tænkte den tilsynsførende. Men ved hjælp af rigtige gode spørgsmål f.eks.: Er der et mindesmærke, der er særlig dansk, et måltid, en ting, en begivenhed, en sang, en bygning, en skik, et landskab mm – bliver eleverne ledt på vej til et gruppearbejde, hvor der i den grad bliver diskuteret og hvor der så også skal findes billeder på internettet, som dokumentation af, hvad gruppen er blevet enige om.

At høre diskussioner f.eks. om et særligt dansk landskab, hvor buddene spænder fra: Skagen, Vadehavet, Ejer Bavnehøj og Molsbjerge – giver et indtryk af elever, der helt klart har nogle billeder af Danmark.

Gruppernes svar på spørgsmålene lægges i en fælles mappe på skolens intranet – og svarene gennemgås fælles på smartboard. Gruppernes svar giver anledning til gode, konstruktive (og morsomme) diskussioner om, hvad fællesskab egentlig er.

Igen en lektion som et god faglighed også i den grad var elevaktiverende.

Historie i 8 Klasse

Lektionen er afslutningen på et forløb om Grundloven og de Slesvigske krige med temaet: konsekvenserne af nederlaget i 1864.

Lektionen er meget pædagogisk bygget op med henblik på refleksion over forløbet og repetition og begynder med, at eleverne skal udfylde et fakta ark om konsekvenserne. Der arbejdes i koncentration og fordybthed.

Elevernes svar gennemgås på tavlen og de vigtigste elementer gøres klar. Eleverne er meget på i en klart dialogbaseret undervisning, der involverer eleverne på en meget fin måde, der er plads til underen, men også plads til at få de faktuelle ting sat på plads.

Lektionen slutter af med en sjov quizz om alle forhold vedrørende 1884, hvor klassen er delt i 2 hold. Eleverne er "på", det er jo konkurrence det her – men i virkeligheden en repetition – godt pædagogisk tænkt.

Alt i alt en dejlig dag på Forældreskolen – dejlige og engagerede elever og lærere og en rigtig god og positiv stemning og dialog, som bekræfter en god, seriøs og faglig skole. Og som jeg skrev med fokus på elevaktiverende undervisning – det fungerede absolut.

Arvid Beck

Tilsynsførende

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus ved Karen Haugstrup og Arvid Beck 2. marts 2015

Bevægelse i Undervisningen

Som tilsynsførende er der vores opgave at føre tilsyn med elevernes standpunkt i dansk, matematik og engelsk samt med, om skolens samlede undervisningstilbud ud fra en helhedsvurdering står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Endvidere skal vi påse, at skolen opfylder kravet i §1 stk2 og stk4 i lov om friskoler og private grundskoler om, at hele skolens virke forbereder eleverne til at leve i et samfund, som det danske med frihed og folkestyre, samt udvikler og styrker elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder - herunder ligestilling mellem kønnene. Endelig skal undervisningsproget være på dansk. Så er det på plads. ----

I august 2014 udsendte Forældreskolen et omfattende brev til alle hjem, om det aftryk Folkeskolereformen havde afsat på det skoletilbud, der tilbydes på Forældreskolen. (Det er jo sådan, at de frie skoler selv vælger hvordan og hvad de vil forholde sig til og vælge fra reformen, blot undervisningen kan stå mål med folkeskolens).

Vores skolebesøg i skoleåret 2014/15 har været med de reformændringer i fokus, som Forældreskolen har valgt, men selvfølgelig med den forståelse, at der skal gå noget tid, før det hele bliver en helt naturlig og integreret del af hverdagen, - før det bliver målbart i skolens dagligdag.

Jeg har kaldt min rapport for "bevægelse i undervisningen". Det skal forstås både bogstaveligt og i overført betydning. Undervisning er ikke meget værd, hvis ikke den bevæger. Dvs. på den ene eller anden måde giver stof til eftertanke, flytter og rykker eleverne både dannelsesmæssigt og fagligt og rører ved både krop og sjæl. Alt skal bevæges og i bevægelse. Det gør og gjorde den undervisning, jeg overværede i 2014 og 2015 her på Forældreskolen.

Hør nu fra en række lektioner:

Desværre var den pædagog, der normalt også er med i undervisningen på 3. klassetrin to lektioner om ugen, blevet syg, da vi var på skolebesøg primo marts i år. Ærgerligt, fordi vi, som tidligere nævnt, netop havde ønsket at opleve en af følgerne af skolereformen i indskoling. - Det gik alligevel. - En knast i al dansk undervisning er vokal forveksling. Er sidde med e eller i, er sende med æ eller e. Er synge med ø eller y? Hvordan lærer man det? Helt oppe under taget med skrå vægge og ikke for mange kvadratmeter, men med dejligt lys og masser af hjerterum? Tja-- Et stort y og et stort ø blev lagt på gulvet, der var ca. 2 gange 3 kvadratmeter at gøre godt med. Eleverne kom på to rækker. Lyt nu: Ny sætning med de drilske bogstaver pr. par. Stafetløb op omkring de to bogstaver og rør ved det rigtige. Hvilken række vinder? Synlig læring med klare mål og bevægelse.

Det var det også i en 6. kl., der siden slutningen af februar har arbejdet med genren boganmeldelser. Alle har valgt en bog, fiktion eller fakta, som skal anmeldes. Der er tre mål, der skal opfyldes, for at anmeldelsen kan godkendes: Der skal udarbejdes en indbydende forside. – Ved fremlæggelsen skal der tales tydeligt, med passende tempo, og der skal være øjenkontakt med forsamlingen, og endelig skal det stykke, der læses op, læses tydeligt og med forståelse og det, der derudover fortælles om bogen, skal være spændende og give lyst til mere. Lektionen bød på tre fremlæggelser. Alle med de fire delmål helt i fuldt mål.

Verdensrummet er fyldt med mysterier. Sole, stjerner, galakser, planeter. Det har optaget 5.klasse gennem et stykke tid. Derfor er målet nu, at to og to får en planet til ekstra tjek. Hvad det giver af viden, skal præsenteres for resten af klassen. - Jeg dumpede ned i en klasse med alle tænkelige læringsaktiviteter summende i to klasselokaler. Læreren var stik i rend dreng. Skaf mig dit og skaf mig dat, tag en kopi, vi mangler karton osv. Stortrivsel, for det var muligt for både de videns stærke, de kreative og de teknisk faglige og alle de andre mange kompetencer, der er samlet i en klasse at bidrage afgørende på det produkt læringen skal resultere i.

Alle lektioner havde klare læringsmål, som blev gjort synlige og forståelige for eleverne ved undervisningens begyndelse. Vi oplevede trivsel, elevmedindflydelse, undervisningssprog på dansk, respekt og ligestilling mellem kønnene og et undervisningsniveau, der mindst står mål med folkeskolen.

Så altså:

Også i svære tider er skolen på sporet, i hastig udvikling, og med det klare mål for øje, at Forældreskolen giver, som der står i værdigrundlaget ” --- en målrettet og engageret undervisning på et højt fagligt niveau, hvor den enkelte elev kan udvikle sig såvel fagligt som personligt. Engagement og faglighed suppleret med begejstring, humør og nysgerrighed giver masser af energi og lyst til at lære og sådan vil vi undervisningen på Forældreskolen.”

Karen Haugstrup og Arvid Beck

Tilsynsførende

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus ved Karen Haugstrup 23. oktober 2014

Saurere eller sortere?

Brændende kærlighed lige fra morgenstunden. Det anfægter ikke de meget glade, veloplagte, snakkende og engagerede piger. De er klar. Forklæderne bindes, og hænderne vaskes grundigt. Holdene bliver sat, ingen slinger i valsen. Ét hold tømmer opvaskemaskine, et andet hold fylder, ét dækker bord osv. Men allerførst skal opskriften læses grundigt. Deri står, at løget skal sautere, til det er klart. "Hvordan skal et løg sorteres, så det bliver klart?", lød det gode spørgsmål. Kogekunst er international. - Måle, veje, rense, grine, dufte. Brændende Kærlighed på traditionel vis og Brændende Kærlighed med urter. Familietraditioner bliver genoplivet. Cocktailpølser eller ej; løj eller ej. Rødbeder, selvfølgelig, persille, tjaaa. Dejlig begyndelse på en dag. Højt fagligt niveau, klare mål og et kæmpe og smittende engagement fra alle sider.

Historie i en 6. klasse var næst på dagens plan. "Kom i overtøjet, vi skal i gården, tag jeres papirer og en blyant med!". I årsplanen for 6. klasse står der, at "Historietimerne vil være præget af forskellige arbejdsformer, som i stor udstrækning vil tage udgangspunkt i Cooperative Learning strukturer". Cooperative Learning er en overordnet betegnelse for undervisning, hvor eleverne samarbejder efter bestemte principper med henblik på læring. I Cooperative Learning er undervisningen struktureret således, at der er en positiv indbyrdes afhængighed. Det vil sige, at holdet er afhængig af den enkelte deltagers indsats: "Man kan ikke gemme sig, alle skal deltage, og én person kan ikke løse opgaven alene". Præcis, hvad der står ovenfor, kunne opleves i skolegården i denne historietime i det fri: "Man kan ikke gemme sig. Alle skal deltage!" Alle deltog, ingen gemte sig. Mange gjorde det fremragende. Testemnerne var Den Engelske Borgerkrig, Newton, James Cook, Det Ostindiske Kompagni. Dristig og flot undervisning med bevægelse.

Så til matematik i en 6. klasse. Lektionen blev indledt med et kort kursus på tavlen i %. Så var det slået fast. Jeg dumpede ned i et spændende forløb, hvor alt, hvad det kan købes for penge måtte komme i spil. Oplysningerne skal hentes på nettet, fra virkeligheden! Det mål, eleverne arbejder hen mod hele ugen, er at planlægge en rejse for to voksne og to børn på 9 og 12 år. Rejsemålet er et sted i Europa og det skal være i uge 49. De skal undersøge muligheder for transport og overnatning. Eleverne skal selv være med til at formulere opgaven. Det er fem krav, der skal opfyldes for at komme i mål: Der skal være beregninger vedr. tid; priser skal være både i danske kr. og fremmed valuta. Forskellige rejse- og overnatningsmuligheder skal sammenlignes i %. Opgavens layout skal gøre det let og overskueligt at sammenligne forskellige muligheder, og der må gerne laves ét eller flere diagrammer. Masser af kompetencer, af viden og færdigheder skal i spil. Og det kommer de.

I "Augustbrev 2014" skriver Skoleleder Torben Marcher, at der er lagt "Forældreskolespor" ud i forbindelse med Skolereformen og at samlet set, har fire pointer haft skolens fokus. Det er en ny indskolingsmodel, KIE - kreativitet, innovation og entreprenørskab i 7. klasserne, PTS - praktisk- teknologisk - science på 8. årgang samt et øget antal fag-faglige lektioner, der mindst kan måle sig med folkeskolen.

Et af disse nye fag-faglige tiltag på Forældreskolen efter skolereformen er tysk fra 5. klasse med to egentlige timer. Jeg var med i den ene, her godt 3 mdr. med Forældreskolesporerne i spil. Her er målet også klart. Snak så meget tysk, som muligt i hver eneste lektion. Alle fik en lille orange seddel med navn, adresse, alder, tlf. nr. og yndlingsfarve øverst og en række spørgsmål nederst til de øverste oplysninger, og så var det bare med at komme i sving. Ingen kunne blive siddende og ingen kunne komme udenom. Der blev snakket masser af tysk og selvfølgelig også grin. Senere løst kryds og tværs med nye tyske ord. Og til slut blev der spillet forskellige spil med dagligdags og jordnære emner. Alle eleverne i denne 5. klasse fik deres begyndende kompetencer og færdigheder og en endnu begrænset viden i spil i denne lektion.

Inden vi sluttede dagen på skolelederens kontor, blev byggeriets gang, forventninger og planer gennemgået. Skolen er på sporet, i hastig udvikling, med glæde og gejst og med det klare mål, at Forældreskolen er, som der står i Årsskrift 2012/13 " --- en målrettet og engageret undervisning på et højt fagligt niveau, hvor den enkelte elev kan udvikle sig såvel fagligt som personligt. Engagement og faglighed suppleret med begejstring, humør og nysgerrighed giver masser af energi og lyst til at lære og sådan vil vi undervisningen på Forældreskolen."

Karen Haugstrup

Tilsynsførende

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus ved Karen Haugstrup og Arvid Beck

27. februar 2014

Do you have a ----pig? -----No, I don't -- have ----a---pig. I have a ---cow!!!

Og så kom koen på bordet med masser af synlig fryd i hele kroppen på ko-ejeren. Med masser af overskud og tro på egne evner, blev jeg "fundet" af 1. klasse midt i frikvarteret. De vidste godt jeg kom. Taler du iraniansk? Nej, måtte jeg tilstå. Men vi taler også engelsk, lød det beroligende svar. Så var timen i gang. Med øjnene hårdt lukket i, modtog hver elev et bondgårdsdyr og gemte det straks under bordet. For nu skulle der gættes, bagefter synges og så også løses opgaver. Muntert gennemført af alle i klassen. Én ugentlig lektion giver ikke de bedste vilkår for at skabe et forløb. Men appetitten for engelsk er skabt.

Netop på tilsynsdagen blev de **nye Fælles mål** for dansk og matematik frigivet fra Undervisningsministeriet - dog med det forbehold, at de nu skal efterprøves på en række skoler. Derfor er det frivilligt, om disse mål skal gælde for den enkelte skole i det kommende skoleår.

Kort fortalt skal der fra august 2015 arbejdes mod tre overordnede mål: kompetence-, videns- og læringsmål. Da min daglige gang er på en anden privatskole i en anden kommune, kender jeg selvfølgelig til de områder, der nu også skal afspejles i de læringsmål lærere hver dag skal sætte for den daglige undervisningslektion. Læreres forberedelse er både at lave en plan for det, der skal ske i klassen, og at sætte mål for, hvad eleverne skal lære gennem de planlagte aktiviteter.

Hvad enten de nye mål nu er trådt i kraft eller ej, så blev de nået i den 8. klasse, jeg besøgte. Klassen var i fuld gang med et **pilotprojekt**, der er en forberedelse til den store projektuge i 9. klasse. Det overordnede tema er "udvikling". Tolv valgte emner blev vendt og drejet, både kreativt og innovativt, så de i videst mulig omfang kan give svar på de spørgsmål, problemformuleringerne opstiller.

Emnerne er alle rettet mod aktuelle områder, der optager mange mennesker hver dag: organtransplantation, kommunikation, penge, ADHD, transvestisme og transseksualitet, sanser, diabetes, demens og Alzheimers, sikkerhed i biler, sociale medier, film og terror i Danmark.

Emnerne vidner om en klasse, der aktivt tager stilling og er klar til at forsvare et standpunkt. De forholder sig til, handler og kender til de demokratiske spilleregler. Via de elektroniske midler ligger hele verden for deres fødder, og de anvender det hele som den naturligste ting i verden.

Synsvinkler er et begreb fra litteratur analysen. Alle de litterære analysebegreber kommer på hvert klassetrin i spil, hvis læsebogsmaterialet er serien Fandango - og det er det på Forældreskolen. Serien dækker snart hele grundskoleforløbet.

Dagens lektie er en tekst, hvor den samme episode bliver genfortalt gennem tre personers synsvinkel. Lektionen var særlig, fordi skolens sundhedsplejerske underviste pigerne i at træde ind i puberteten. Som dansklæreren skrev i det materiale, jeg fik tilsendt, så er også det hverdagen på Forældreskolen - en vigtig del af hverdagen.

Jeg gik lidt til og fra. Pigerne havde mange spørgsmål, som det netop ikke var "farligt" at stille.

For området var ”drengefrit”. Nøjagtig samme oplevelse - blot med andet køn - vil der være, når drengene samles med sundhedsplejersken.

Drengene trænede synsvinkler og konstaterede de forskelle en fortælling byder på, når synsvinkel og fortæller skiftes ud.

Forhold dig til det sprog, du bruger. Ord kan dræbe. Ordet skaber, hvad det nævner. Det levende ord. **Ord, ord, ord**. Hvad kan man tillade sig med sproget? Hvad skal (ord)kunsten? Skal den provokere, åbne øjne, sætte problemstillinger op og få os til at standse op og tænke efter?

Præcis det, skulle en 9. klasse arbejde med, forholde sig til og tage stilling til. Udgangspunktet var Niarns rap: ”Stickersvin” og Hanne Vibeke Holsts debatindlæg ”Du er fucking sexistisk, Niarn”; og endelig Niarns svar: ”Jeg er fucking realistisk, Hanne”.

Klassen blev delt i to grupper. Grupperne skulle henholdsvis forsvare Niarns og Hanne Vibeke Holst synspunkter. Det blev en spændende og kvalificeret debat og for nogen også en øjenåbner over egen praksis: Nåh, ja, det siger vi til hinanden!

Debatten tegnede et tydeligt billede af en klasse med mange holdninger. En klasse, hvor man godt kan have et standpunkt, der måske ikke matcher flertallets. Eleverne tør argumentere for deres meninger og stå fast. *Kompetencemålet* for 9. klasse i *læsning* er, at eleven kan læse og diskutere teksters betydning i sammenhænge. I *fremstilling* er målet, at eleven kan udtrykke sig forståeligt, klart og varieret i skrift, tale, lyd og billede i en form, der passer til genre og situation. I *fortolkning*: eleven kan forholde sig til kultur, identitet og sprog gennem systematisk undersøgelse og diskussion af litteratur og andre æstetiske tekster. Og endelig i *kommunikation*: eleven kan deltage reflekteret i kommunikation i komplekse formelle og sociale situationer. Alle kompetencemålene var i spil.

Som vi altid gør, efter lektionerne på den pågældende **tilsynsdag**, snakkede vi dagen igennem med skoleleder og viceskoleleder. Vi talte om den indflydelse, den kommende skolereform får for Forældreskolen. Vi talte også om, at et tilsyn ikke er rettet mod den enkelte lærer eller den enkelte elev, men alene mod, om det niveau undervisningen foregår på, kan stå mål med, hvad der kræves i folkeskolen. Om eleverne bliver hørt, om de undervises i ligestilling og demokrati, og om skolens hele undervisningstilbud ud fra en helhedsvurdering kan stå mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Endelig skal det kunne konstateres, at undervisningssproget er dansk – Forældreskolen lever op til alle fordringerne.

Fra næste tilsynsbesøg ændrer vi procedure. Det gør vi for at imødekomme spørgsmål om, hvor realistisk et tilsyn og en tilsynsrapport kan kaldes, hvis ikke tilsynet er uanmeldt. Det bliver for fremtiden sådan, at vi i fællesskab beslutter en dato, der naturligvis bliver bekendt for alle skolens medarbejdere, men at de lektioner, vi deltager i, først bliver kendt på dagen.

Karen Haugstrup

Tilsynsførende

Torsdag den 27.02.2014 besøgte jeg - sammen med tilsynsførende Karen Hastrup - Forældreskolen for at følge undervisning i ialt 8 forskellige fag i 8 forskellige klasser.

I god tid inden besøget var vi blevet forsynet med planer for de enkelte lektioner, men også med de 8 forskellige læreres årsplaner, så vi kunne vurdere dagsplanen i forhold til årsplanen, og på den måde forberede os til tilsynet. Vores dagsprogram indeholdt som altid også afsat tid til møde med ledelsen om opsamling på dagen.

Jeg overværede undervisningen i følgende klasser og fag:

- 4. klasse i matematik
- 9 klasse i fysik/kemi
- 7.klasse i biologi
- 2. klasse i dansk

4 klasse matematik

Emnet for timen var en del af årsplanen 'Data og chance'

Timen var bygget op efter en fast struktur med skift fra individuel elevaktivitet, gruppearbejde og klasseundervisning ledet af læreren. Det er en struktur, som elever er vant til i den daglige undervisning, og det giver genkendelighed og tryghed. Dette var meget tydelig for mig fra times start, hvor eleverne med 5 minutters-matematik var 'på' og arbejdede koncentreret ganske få minutter efter timens begyndelse. Herefter et hurtigt skift til opgaveløsning - gange og division (i par), hvor eleverne hjalp hinanden, hvis der var problemer i regnestykkerne.

Efter disse helt konkrete opgaver gik eleverne også parvis i gang med at drøfte dagens lektie med fokus på "hvilke opgaver var de sværeste". Læreren trækker herefter de svære opgaver, som eleverne har valgt ud, op på tavlen og problemstillingerne gennemgås. Et rigtig fint sammenspil mellem elever og lærer og på at løse problemopgaverne.

Herefter gik klassen i gang med opgaver i Kernebogen, emnet var 'diagrammer'. Baggrunden er, at klassen skal laves en spørgeskemaundersøgelse på skolen om et endnu ikke valgt emne, og meningen med arbejdet i Kernebogen er, at eleverne skal finde ud af: hvad skal der spørges om og hvordan skal det stilles op i et diagram, så det kan bruges til noget.

Som eksempel blev der i timen brugt en diagramundersøgelse fra Kernebogen "hvordan kommer du i skole: cykle, gå, blive kørt..." og der sammenlignes 2 tirsdays, som viser et forskelligt resultat - eleverne skal finde svaret.

Timen slutter med, at eleverne i grupper skal komme med forslag til, hvad det kunne være interessant at spørge de øvrige elever på Forældreskolen om. Dette skal så besluttes i den følgende matematiktime.

Hele timen foregik i en stille rolig og koncentreret atmosfære med en meget fin progression, hvor det er tydeligt, at eleverne er gode til at hjælpe hinanden.

Fysik i 9. Klasse

Timen er bygget som en 'eksemplarisk' afsluttende eksamen i 9. klasse. Emnet er ifølge årsplanen 'Elektricitet og magnetisme'.

Den enkelte elev eller i grupper har opstillet et fysisk eksperiment, hvorefter forsøget gennemgås og kobles til den bagvedliggende teori.

Eleverne fremlægger og læreren spørger ind, som var det en 'rigtig' eksamen, og der er en rigtig god dialog mellem elev og lærer, og hvad jeg synes er en rigtig fin pointe er, at læreren via sine spørgsmål får 'løftet' forsøget og teorien ud af klasseværelset til virkeligheden uden for: hvor finder vi eksempler på disse fysikteorier? Eleverne er meget bevidste over for dette og kommer med mange gode eksempler fra den 'virkelige verden' – dette er et væsentligt perspektiv i prøven.

Ideen med prøveeksamen er rigtig god både som repetition og som regulær eksamenstræning. Det giver eleverne en tryghed for, hvad det vil sige at gå til eksamen i fysik. De elever, der ikke er 'til eksamen' lytter koncentreret og tager enten noter eller optager 'eksamen' på deres mobiltelefoner – et glimrende eksempel på, hvordan moderne elektroniske hjælpemidler kan indgå konstruktivt i undervisningen.

Mod slutningen af timen samler læreren op på de eksamensspørgsmål, der har været oppe: hvad har været godt og brugbart, hvad har fungeret godt og hvad kunne optimeres og hvordan spiller teori og eksperiment/forsøg bedst sammen. Meget fint og illustrativt. Eleverne viser meget fin forståelse for fysikken og er generelt meget dygtige.

Biologi 7. Klasse

Timen er den anden af to i træk, hvor der er fokus på en konkret øvelse/eksperiment: dissektion af grisehjerter og griseskank. Timen indgår i et tema om 'kredsløbet', hvor der veksles mellem teori og praktisk arbejde/forsøg og eksperimenter.

Eleverne er delt op i grupper og skal med skalpeller, pincetter mv.:

- finde hjertekamre
- finde hjerteklapperne og mærke, hvor stærke de sener, der holder hjerteklapperne er
- finde og skylle en klump størknet blod for at se febrin.

Eleverne arbejder meget koncentreret og omhyggeligt, og gruppearbejdet er rigtig fint i denne øvelse, for der tales meget om, hvordan og hvorfor. Det er tydeligt, at elever er godt instrueret i brugen af de skarpe skalpeller.

I dissektionen af griseskank er fokus på sener, og på hvordan benet er bygget op omkring knogle og spoleben.

Inden oprydning og rengøring gennemgås i fællesskab på klassen: hvordan var hjertet så opbygget?

Her er der fokus på alle delelementer – f.eks. "hvorfor er der forskel på høje og venstre hjernekamre?" "hvorfor er senerne så stærke" – øvelsen er meget illustrativ for eleverne, og jeg synes, det var dejligt også at se, hvor direkte eleverne gik på at skære i hjerterne. Det var rigtig nysgerrighed, der drev, og jeg hørte ikke én bemærkning om, at det var ulækkert eller

lignende.

Af gode grunde er rengøringen omfattende også med opvask af instrumenter. Her arbejdede klassen rigtig godt sammen.

En rigtig fin time med virkeligheden på bordet lige foran eleverne.

Dansk 2 klasse

Klassen er ifølge årsplanen nået til afsnittet om digte i læsebogen. Klassen har været præsenteret for et fortællende digt, et stemningsdigt, et Haikudigt og et formdigt. Klassen har desuden arbejdet med rim.

I læsebogen gennemgås et længere digt: "Mirakelkuren, en monstersaga".

Timen begynder med at forstå titlen: Hvad er et mirakel, en kur, et monster, en saga. Børnene arbejder i par om, hvad et mirakel er. Der er mange rigtig gode – og sjove – input. Orddefinitioner er en meget givende måde at begynde arbejdet med et nyt digt på – både indholdsmæssigt, fantasimæssigt og ikke mindst til at vække sproglig opmærksomhed. Hele tiden med spørgsmål: "Hvordan tror I, historien er?" Børnene er i den grad optagede.

Så læses digtet op samtidig med, at digtet vises på projektor som e-bog. Eleverne lytter koncentreret.

Efter oplæsningen er der en rigtig god dialog i klassen om de forestillinger, børnene har gjort sig inden oplæsning – på baggrund af titler og orddefinitionerne – og den rigtige historie, en proces, der skærper børnenes opmærksomhed på det fortællende digt.

Dette suppleres fint med diskussionen om: Hvorfor er det skrevet på rim. Eleverne skal også forholde sig til - ud fra digtets tegninger, hvorfor der er forskel på monsterverden og menneskeverden. Denne del har klart til formål at styrke elevernes mundtlige formuleringsevne, og alle elever i klassen bliver spurgt, så alle får trænet.

Der er i digtet en række faste udtryk: f.eks. 'hele molevitten', og timen sluttes af med flere eksempler på dette i det danske sprog

En time hvor der sættes fokus på sprog i et rigtig godt og fremmende arbejdsmiljø i klassen.

For alle klasser gælder, at eleverne er arbejdssomme, dygtige og villige til at hjælpe.

Der er et godt læringsmiljø i klasserne, både fordi eleverne tydeligt er glade for at gå i skole, og fordi lærerne er over deres stof.

Fra en tilfreds tilsynsførende.

Arvid Bech

Tilsynsførende

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus ved Karen Haugstrup og Arvid Beck

28. oktober 2013

Veloplagt undervisning, gennemført efter en velovervejede, veltilrettelagt plan med klare læringsmål

Dansk, billedkunst og biologi med et spænd fra 2. til og med 8. klasse, var skemaet for mig den 28. oktober 2013.

Mange ting, kulturer og metoder var fælles for undervisningen i de fire klasser. Alle elever var undervisningsparate og med på dagens lektie, alle lærere mestrede at være både regel- og rammeholder, med klare markeringer af, hvad lektionernes mål var. Der var ingen elever, der var i tvivl. Undervisningen gav rum og plads for differentiering. Det faglige niveau var højt, så alle skulle på tæer, men tonen var tillidsfuld og munter. Alle bød ind og var veltilpas ved at gøre det, også selv om nogle elever var usikre på, om det var det rigtige, de havde at byde ind med. Men i et læringsrum med højt til loftet, god ledelse og uden undseelighed, er det ikke svært at melde sig på banen. Under de omstændigheder bidrager alle og oplever derfor at være en afgørende part af helheden. Alle gør sig umage, alle bliver engageret og alle tør udfolde deres viden om emnet. At blive set og være en del af læringsfællesskabet gør det dejligt at være til stede. Også for den tilsynsførende.

I alle lektioner blev eleverne gjort bekendt med målet for dagens lektion. Vejen derhen var naturligvis forskellig fra fag til fag. En kæmpe tegning med fortællebroen anviste en klar vej for en 2. klasse i første lektion. Trin for trin over broen med den enkelte elevs egne overvejelser og beslutninger førte til elevens eget mål med historien og lærerens fælles klasselæringsmål for lektionen, nemlig at eleverne skal gives en forståelse for en teksts komposition. Hvordan er teksten bygget, med en indledning, handling og afslutning.

I 4. klasse var fortællebroen blevet en integreret del i elevernes værktøjskasse. Den var i brug, uden at den blev nævnt. Klassen var videre. Nu var et andet af litteraturanalsens begreber på banen: intertekstualitet. For overhovedet at kunne forstå dette begreb, denne metode, som mange forfattere benytter, nemlig at bruge bidder, ideer eller ligefrem citater fra hinandens tekster, skal man have læst en vis mængde tekster for at forstå. Det har de på 4. klassetrin. Forfattere går gerne "på hugst" og det er legalt og anerkendt, blot det er gjort originalt. Materialet, klassen arbejdede ud fra, er afsnittet i "Fandango" om Tingseventyr og besjæling. – Alle dansktimerne i denne 4. klasse indledes med et afsnit, et bogstav fra Kim Fupz Åkesons "Alfabetbog". Pædagogisk et godt valg. Opmærksomheden på sproget skærpes, når ordkunstnerens tekster læses op. Lille fif med stor virkning.

Biologi i en 8. klasse blev en lektion, hvor det overordnede emne var skoven, og hvor høj faglighed om forskellen på fødekæde og fødenet, om fotosyntese, om ånding alt sammen med en høj grad af elevinddragelse bar lektionen flot i mål. De sidste minutter blev brugt til den endelige forberedelse af en "Brunsttur" i Dyrehaven: "Alle skal cykle, alle skal have cykelhjelm på." "Ellers gå, men vær på pletten til tiden." "Nej, det er ikke farligt, hvis man opfører sig fornuftigt." – Se endvidere Arvid Bechs rapport, som jeg helt kan tilslutte mig.

Drømme var det overordnede tema for billedkunsttimen i en 2. klasse. Faglighed og kreativitet var omdrejningspunkt, også fordi timen var inspireret og tilrettelagt ud fra et Statens Museum for Kunst link, så et Julie Nøhr billede blev vist i al sin styrke. Med sit stærke billedsprog var det med til, fordi det blev klogt brugt, at fastholde elevernes engagement. En anden god aktivitet var, eleverne skulle skitsere egnen skitse af en "privat" drøm. Skitsen skal bruges i et senere afslutningsbillede. Samtale og aktivitet vekslede og der var god tid til værdifuld forundring og glæde over, hvad et billede kan sætte i gang af tanker. Timen var planlagt og gennemført med omtanke. Bl.a. rutter lokalet ikke med pladsen, men det fungerede godt, fordi aftalte tegn betød, at der skulle lyttes. Det virkede perfekt. Jeg var først med ved dobbeltlektionens anden lektion, i den første havde eleverne via nettet været rundt med Statens Museum for Kunst og set en række billeder. To kreative timer, kreativt gennemført.

Karen Haugstrup
Tilsynsførende

Jeg fulgte denne dag undervisningen i dansk på 7. årgang, engelsk på 5. årgang, biologi på 8. årgang og slutteligt matematik på 3. årgang.

Timen i dansk på 7. årgang begyndte med afslutningen på et gyserforløb. Pigegruppen skulle fremføre en afsluttende 'gyser-rap', der blev optaget på video. Fremførelsen var præget af stort engagement.

Hovedelementet i timen var introduktion til et billedforløb. En god og grundig introduktion, som tog afsæt i forskellige problemfelter vedr. billeder: levende billeder i forhold til stillbilleder. Er et billede faktum eller kan det manipuleres, hvordan redigeres et billede, hvordan bygges reklamebilleder op med flere eksempler på, hvordan billeder manipulerer vores hjerne. Introduktion var baseret på et PowerPoint show med rigtig mange gode billedeksempler. Abstraktionsniveauet i gennemgangen af de forskellige billedanalytiske begreber og værktøjer var højt.

Der var et højt elevengagement med mange spørgsmål. Aktivitetsniveauet fortsatte i timens anden del, hvor eleverne skulle søge efter farvecirkler på internettet og sættes sig ind de forskellige farvetyper: primære, sekundære, tertiære og komplementære farver.

Timen sluttede af med definitioner på: forgrund, mellemgrund, baggrund, perspektiv og forsvindingspunkt.

Timen var generelt præget af høj faglighed og fint lærer og elevengagement.

Herefter begav jeg mig til engelsk på 5. årgang, hvor timen begyndte meget instruktivt i forhold til timens indhold – instruktionen foregår på både dansk og engelsk med hovedvægten på engelsk. Temaet klassen har arbejdet med en uge er Halloween, der er løst opgaver og elevernes Halloween ordforråd er bygget op. Eleverne skal i denne time to og to skrive en heksesamtale mellem to hekse. Heksesamtalerne rettes igennem af læreren inden samtalen skal optages på elevernes mobiltelefoner i den følgende lektion. En af samtalerne blev dog færdig og blev optaget første gang. En fin samtale med brug af mange gloser og med god stemmeføring af eleverne, der virkelig spillede de to hekse godt.

Der var høj elevaktivitet og det var tydeligt, at eleverne syntes, det var sjovt. Timen var også et godt eksempel på, hvordan moderne medier kan anvendes i undervisningen på en faglig god måde.

Timer i biologi på 8. årgang faldt i 3 dele.

Første del var gennemgang af arbejdsark med dagens lektie. Gennemgang af fødekæder og fødenet, hvor læsegrupperne hører i det udførte hjemmearbejde. Der er god dialog med læsegrupperne, der er velforberedte.

Der arbejdes med definitioner af: planteædere, kødædere, producenter og konsumenter – igen gennem en fin dialog med eleverne.

Anden del af timen bestod af forskellige øvelser på baggrund af det gennemgåede hjemmearbejde: fødekæde og fødenet.

Herefter en øvelse om træer med fokus på: transport i træerne, fotosyntese, grene og bark, bestøvning og spredning af træets frø.

Det er kendetegnet for timen, at der er et højt fagligt niveau, at eleverne har styr på begreberne. Dette kommer fint til udtryk i elevsvarene på spørgsmålene samt og gennem elevaktiviteten.

Sidste del af time var en forberedelse til en ekskursion til Dyrehaven, hvor turens opgaver blev gennemgået: De forskellige hjortetyper skal præsenteres på selve ekskursionen med brug af kreative virkemidler, som eleverne selv skal finde på stedet.

Timen var velstruktureret med rigtig fint tempo.

Den sidste lektion jeg overværede denne dag vi på 3. årgang i faget matematik, hvor timens tema var former og figurer.

Første del af timen gennemgås rumfigurer i forhold til modeller, som eleverne selv har lavet, der er fokus på: flader, hjørner og kanter. De enkelte figurer gennemgås på klassen og der er rigtig mange elevmarkeringer og rigtige svar.

En ny rumfigur gennemgås på tavlen igen med fokus på: flader hjørner og kanter.

Denne del af timen slutter med gennemgang af forskellige firkanter igen med fin elevaktivitet.

I anden del af timen arbejder eleverne individuelt. Eleverne vælger selv en rumfigur fra modelkassen og beskriver: flader, hjørner og kanter, hvorefter de sammenligner deres svar.

Læreren kommer fint rundt i klassen og spørger og svarer på spørgsmål.

Eleverne viser fin forståelse for former og figurer.

I sidste del af timen øver eleverne sig for første gang i at tegne med passer – de er meget ivrige og har glædet sig, men finder ud af at de ikke er så nemt som det ser ud.

En veltilrettelagt time med fint fagligt niveau.

Generelt for de 4 lektioner er det gode faglige niveau og det stærke lærerengagement.

Eleverne er gode ved hinanden, de hjælper gerne kammeraterne og der er en god tone i klasserne.

Arvid Bech
Tilsynsførende

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus ved Karen Haugstrup og Arvid Beck

25. februar 2013

Hvis man ikke stoler på sig selv, hvorfor skulle andre så?

Da Arvid Bech og jeg den 25. februar fulgte en skoledag her på skolen, havde vi kort forinden fulgt en aften, hvor bestyrelsen og skolens ledelse inviterede forældre til dialogmøde om Forældreskolens kommunikation, faglighed og trivsel. Tre områder, som er nogen af grundpillerne i enhver god skole, på enhver arbejdsplads, hvor arbejdet er mødet mellem mennesker.

I skolen er det mødet mellem barn og barn, barn og voksen og voksen og voksen, og her skal både kommunikationen, trivslen og fagligheden være i orden.

1. lektion

"Hvordan finder man frem til en formel?

Hvordan kan formlen bruges til at finde afstanden mellem to punkter?

Fremlæg 2 og 2 og demonstrer jeres resultater i morgen."

Det er matematiktimens læringsmål for en af afgangsklasserne. Makkerparrene bliver præsenteret, det er læreren der udfordrer. Arbejdet går øjeblikkelig i gang. Som konsulent og vejleder, engageret, energisk og kompetent kommer læreren flere gange rundt ved samtlige par. Alle arbejder målrettet. Timen igennem kan elevernes arbejdsmoral kun aftvinge respekt. Der bliver talt matematik, tænkt matematik, fortalt matematik, diskuteret matematik og forsøgt matematik med tydelig stor fortrolighed med de matematiske termer og begreber. Der er kul på.

Det faglige niveau er højt, det lever mere end op til slutmålene for matematik for afgangsklassen. Det ved eleverne, og det glæder de sig over. Bl.a. fanger jeg en bemærkning fra en drengemakker, da pigemakkeren bemærker, at han er så sikker på sin påstand. "Hvis man ikke stoler på sig selv, hvorfor skulle andre så?" Og så følger der en tilbundsgående argumentation for, hvordan resultatet er nået. Det er helt tydeligt, at klassen er fortrolig med, at ingen påstand duer uden en argumentation hvorfor.

Undervisningsministeriet reviderede i 2009 Fælles Mål for matematik. Nu er det ikke nok med et rigtigt resultat, hvis ikke vejen ad hvilken det er nået, er nøje beskrevet. Nu skal eleverne "udtænke, gennemføre, forstå og vurdere mundtlige og skriftlige ræsonnementer og arbejde med beviser". Derfor er matematiksamtalet, med alle elevens ræsonnementskompetencer i spil, så afgørende.

2. lektion

I dagens to 8. klasser er projektopgaven påbegyndt, men det er først ugen efter besøget, der arbejdes "fulltime" med den, så jeg kommer ind i den ene af de to klasser i en engelsktime, hvor projektopgaven skal sættes i gang i timen efter.

"Landeskunde" er et begreb, der også anvendes i engelsk, selvom det er tysk; det betyder at have kendskab til lande, hvor der tales engelsk eller tysk. Det er et af de områder, eleverne skal være bekendt med og arbejde med i de ældste klasser i fremmedsprogundervisningen. I slutmålene står der, at "Eleverne skal kende til eksempler på kulturforhold og levevilkår i engelsktalende lande, og de skal kunne drage sammenligninger mellem højtider, geografiske og historiske forhold i egen og fremmed kultur". Det er timens læringsmål. For at alle får talt så meget engelsk som muligt, læser klassen to og to højt for hinanden. Teksten de læser, er skrevet af en teenage pige, hvis forældre er født på Jamaica. I teksten er familien rejst på

besøg til forældrenes hjemland.

Da teksten er læst, skal eleverne demonstrere, at de har forstået det læste. Gennem en række tjekspørgsmål om religion, mad, skolegang, transport og meget andet på Jamaica, i England og i Danmark, følges der op på indholdsforståelsen.

Jeg får at vide, at i denne her klasse arbejdes der meget med klassens faglige og sociale kompetencer. Der arbejdes med forskellighed og inklusion. Derfor har hver elev sit svarark. Alle skal yde. Senere på dagen skal klassen i gang med projektopgaven med det overordnede emne "KULTUR". Her skal der også arbejdes individuelt. Den enkelte elev skal blive fortrolig med egne fagkundskaber, egne styrkesider og svage punkter, så hver elev i tæt samarbejde med skolen får en målrettet og differentieret undervisning. Det er den flotte måde at se den enkelte elev på, og hos eleven skaber det tro på egen formåen. Det ved man på Forældreskolen.

3. lektion

FORANDRING er projektopgavens overordnede emne i parallelklassen. Her arbejdes der parvis; det bliver den klasse stærkest af. Netop den 25. februar skal der være afleveret en problemformulering. Stemningen er intensiv og engageret. De fleste par har orden i sagerne. Der går systematisk til værks. Et par stykker skal have hjælp til at begrænse sig, og læreren understreger vigtigheden af logbog, så overblikket bevares, og tiden tages i agt. De to Lærere om klassens projektopgave står til rådighed hele tiden. - Emnerne spreder sig over en bred vifte. Fælles for dem alle er, at de sætter fokus på kæmpestore og alvorlige udfordringer i vor tid. Hør her: Spiseforstyrrelser, - Forandringer siden Twin Tovers fald, - Fedme og overvægt, - Unges misbrug af alkohol og stoffer, - Selvskade, - Kommunikation, - Forandring indenfor Apple, - Når en dansk soldat kommer hjem fra krig i Afghanistan, - Fri abort, - Forandringer, som Skjern å har gennemgået på kort tid, - Klimaforandringer, - Bilernes forurening, - Insulins betydning, - Dødsstraf, - Internet.

4. lektion

Hvad er klima? og hvad er vejr? Hvad er atmosfære? Hvad er natur? Den snak vi når, eleverne og jeg i frikvarteret inden timen, giver klart indtryk af, at denne klasse er optaget af klima, vejr og natur, for som de fortæller, så spiller de forhold nok ind ved fremtidige job. Og helt sikkert er der enighed om, så drejer det sig om at passe på kloden. Engagementet er stort og de fleste ved rigtig meget. Lektionens indledes med spørgsmålene: Hvad er vejr? Hvad er klima? Hvad er atmosfære? Der er fokus på CO2 reduktion. Klassen har styr på begreberne. - Der er PC'ere på alle borde og der er klikket ind på www.geografifaget.dk

Og så til slut: Der her handler ikke om, om det ene er bedre end det andet, begge kulturer har deres særlige værdi. Men jeg vil gerne dele en iagttagelse eller snarere fornemmelse med jer, som eventuelt kunne føre til et spændende udviklingsforsøg eller eksperiment. For i timens løb kommer jeg til at tænke på, at i denne 9. klasse har eleverne haft deres skolegang i hele grundskoleforløbet på Forældreskolen. Klassens kultur er udviklet gennem mange år. Her ved eleverne godt, at læreren ved, hvad de kan, og at det er meget. Deres bud kommer stille og roligt. De ved af erfaring, at alle nok skal komme til orde; blive både set og hørt. Hvad nu hvis, som Kierkegaard siger, man vovede at blande og sammensætte en 8. og/eller 9. årgang med både nytilkomne elever og elever, der har gået på skolen gennem flere år? Hvad kunne der mon komme ud af det for spændende vinkler?

Det var endnu en dejlig dag på Forældreskolen, og jeg giver med glæde min forsikring om, at på Forældreskolen kan undervisningen mindst stå mål med, hvad der mindst kræves i folkeskolen.

Karen Haugstrup

Tilsynsførende

1. lektion - 9. årgang fysik/kemi

Timen indledes med en overordnet introduktion til klasen om alfa og betastråling, som introduktion til laboratorieøvelse.

Det er først klassens 2. gang i laboratoriet med denne form for øvelse med dataopsamling. Eleverne arbejder i 5 grupper med en PC til hver gruppe forbundet til Geiger-Müllerrør.

Eleverne er aktive og meget optaget af forsøgene. De hjælper hinanden med at forstå instruktionerne på skærmene og få sat kilderne på plads. Det er første gang eleverne selv prøver forsøget og efter dataopsamlingen skal eleverne svare på arbejdsspørgsmål, der på øvelsesvejledningen på PC'erne, bl.a. om henfaldstid mv.

Det tekniske - dataopsamlingsprogrammet - fungerer ikke helt optimalt, og flere af gruppene måtte begynde forfra.

Til gengæld blev situationen brugt pædagogisk til at drøfte, hvad man kan forlange/kræve, hvis et forsøg skal være troværdigt - dette var en rigtig pointe.

2. del af fysiktimen skal eleverne vurdere de nye øvelser: er de anvendelige og hvordan kan de sammenlignes med mere traditionelle forsøg eleverne laver i deres fysikmapper.

Timen er altså både en præsentation af en ny øvelsesform, en evaluering af denne form samt en sammenligning med traditionelle former for øvelser - dette er en meget fin pædagogisk ide.

Timen er generelt præget af stort engagement og arbejdsomhed fra både elever og lærerside.

2. lektion - 4. årgang natur og teknik

Temaer for denne time er kroppen.

Klassen inddeles i 5 grupper, der hver på et stort stykke papir skal tegne omridset af en gruppemedlemmernes krop - en silhuet i fuld størrelse.

Dette kommer der megen sjov ud af. Eleverne skal herefter tegne og skrive på tegningen. I første omgang skal de tegne og skrive de organer, muskler mv. de kender i kroppen.

Læreren er meget opmærksom på at alle elever er med, og det er tydeligt, at mange elever ved rigtig meget om kroppen og de inspirerer meget hinanden. Det er god pædagogisk idé, der er meget elevaktiverende.

Efter tegningerne er lavet, er det meningen, at klassen skal gennemgå både muskler og organer i det videre forløb. Denne øvelse tage ca. 25. minutter.

I anden halvdel af timer er der fællesopsamling. Her gennemgås den menneskelige hjerne og kraniet. Eleverne er meget optagede. Læreren er en god fortæller og god til at få eleverne til at forstå hjernens funktion og forskellen mellem højre og venstre hjernehalvdel.

Herefter følger en gennemgang af de indre organer med en menneskelig torso som illustration. Der er en meget fin dialog med eleverne, der udviser meget stor spørgelyst og engagement.

I biologitimer, der følger lige efter mit besøg bliver de forskellige muskeltyper gennemgået og hvordan de virker. Der sluttet af med at mikroskopere nogle muskelceller.

3. lektion - 9. årgang dansk

Der arbejdes i denne time med Helle Helles: Tilflyttere.

Som første punkt spørger læreren ind til elevernes umiddelbare bemærkninger til novellen.

Der kommer mange og konstruktive elevsvar, som klart peger hen mod novellens stil: minimalisme. "det er svært at finde en mening" "handlingsforløbet virker ligegyldigt" osv.

Elevaktiviteten indkredser fint tekstens struktur.

Elevsvarene giver læreren fin lejlighed til at opsummere de typiske træk for litterær minimalisme og få eleverne til "at læse mellem linjerne" - eleverne er gode her og finder gode eksempler konkret nede i teksten.

Novellen sammenlignes på fin måde med en anden novelle klassen har læst og som yderligere understreget teksternes karakteristika.

Der er generelt meget høj elevaktivitet og engagement så hovedlinjerne i novellen hurtigt kommer på plads.

Næste del af timen er der gruppearbejde om novellen, her dykkes mere ned i detaljen.

Der arbejdes med: handlingslinje, minimalisme tekstkarakteristika, personkarakteristika og -relationer, synsvinkel, symboler, fortælletype og tema.

Eleverne er meget aktive ved gruppearbejdet og er meget selvhjulpne og tekstnære i deres arbejde. Lærere går fint rundt til grupper er instruktiv. Det er meget tydeligt ved min overhøring af elevsamtalerne i grupperne, at der er styr på tekstanalyseredskaberne.

4. lektion - 7 årgang historie

Timen er tilrettelagt, som elevoplæg som opsamling på et historieforløb "Danmarks vej til demokrati i perioden 1733-1848".

Der er 2 elevoplæg i timen om hhv. Stavnsbåndet og landboreformene – og om religiøse vækkelser i 1800-tallet og skoleloven fra 1814.

I den første gruppe er der 5 elever, der skiftes til at læse op af gruppens arbejde og kommer ind på emner som: udskiftning, landbrug og dyrkning af jorden, hierarkiet i samfundet og på landet, hoveri, fæstebønderne og deres hverdag. Sammenlagt viser de en meget fint forståelse for det til tider svære stof og en forståelse for, hvad der var de bagvedliggende årsager, der betød at landboreformerne var vigtige for Danmark. Oplægget var meget klart struktureret både sprogligt og ved brug af powerpoint alle elever deltog kvalificeret. Eleverne var også blevet opfordret til at være kreative i deres fremlæggelse, og gruppen her havde lavet en både fin og sjov model af en landsby før og under udskiftningen.

Den anden gruppe, der også bestod af 5 elever var ligeledes meget engageret og klar i deres oplæg. De arbejdede meget med at besvare spørgsmålet "hvorfor der var en religiøs vækkelse i 1800-tallet" dette blev gjort meget fint og med godt overblik over den historiske samtid.

I gennemgangen af skoleloven fra 1814 kom gruppen ind på de mange skoletyper, der var på dette tidspunkt: adelige skoler, latinskoler, borgerskoler, almen skoler, fattigskoler og landsbyskoler – de forskellige typer blev klart karakteriserede og eleverne spillede små dialoger, hvor de var elever fra de forskellige skoler, der spurgte hinanden ud. Sjovt og kreativt. Også denne gruppe viste meget fin forståelse for det historiske stof.

Gruppen sluttede med en kort gennemgang af Stændersamlingen i 1830'erne.

Læreren samlede fint og konstruktivt op på elevoplæggene og satte oplægge ind i et fint perspektiv i forhold til det overordnede tema "Danmark på vej mod demokrati."

Arvid Bech

Tilsynsførende

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus ved Karen Haugstrup og Arvid Beck 19. november 2012

Væk med glasloft, fuld fart på tilegnelse af kundskaber - med fagligheden og humøret i top.

Mandag den 19. november fulgte vi undervisningen i 8 forskellige klasser på 7 forskellige klassetrin på Forældreskolen.

Vores fagrække var matematik, dansk, hjemkundskab, IT, engelsk, historie og musik.

Efter lektionerne drøftede vi de udviklingstiltag skolen har arbejdet med siden sommerferien. Bl.a. planlægger skolen en tidligere sprogstart end den nuværende, hvor engelskundervisningen i dag begynder i 4. klasse. Vi kan kun støtte det mål. Det er tydeligt, at elever på fjerde klassetrin allerede er knap så frigjorte omkring korrekt udtale eller ej; derfor er "opvarmning" nødvendig.

Blufærdigheden vil være mindre, jo yngre eleverne er, når de begynder fremmedsprogsundervisningen. I det skotske skolesystem opererer man med begrebet, det usynlige glasloft, især vedrørende forventninger til piger og drenges valg af fag. Piger vælger bløde/humanistiske fag, drenge de matematisk/videnskabelige fag. For at komme de forventninger i forkøbet, er mange skoler i Skotland kun for enten piger eller kun for drenge. Når det gælder undervisning i fremmedsprogene, kan man tale om et blufærdighedens glasloft, der indtræffer omkring 4. klasse. Især nok mest for drengenes vedkommende.

I samtalen kom vi også ind på den fornyelse, som modtagelsen af kommende 0. klasser har gennemgået. Det har resulteret i bl.a. flere besøgsdage, hvor en "øvet" skoleven knyttes til den enkelte nye. Besøgsdagene er enten pigedage og drengedage. Det er en velkomst der er virkelig gennemtænk og professionelt tilrettelagt.

Endelig blev vi inviteret til at deltage i en forældreaften med repræsentanter fra hver af skolens klasser.

Og nu til lektionerne:

Ren luksus, bred ymer og fedt må næsten være de bedste udtryk at bruge, når det nu drejer sig om timer med hjemkundskab og IT.

For det var næsten helt vildt hyggeligt, produktivt og bemærkelsesværdigt propert og ryddeligt, da pigerne lavede æblekage på mange måder.

Og drengene havde det vildt fedt, da de efter en gennemgang på storskærm af Dvolder moviemaker og Go!Animate, selv skulle anvende programmerne i form af en tegnefilm. Resultaterne vist til slut på storskærm. Timen fungerede godt med stort engagement. – Vi er overbevist om, at Forældreskolen har set og disponeret helt rigtig, når halvdelen af 6-klasseeleverne, nemlig pigerne, har hjemkundskab, mens den anden halvdel, drengene har IT. Sådan har skolen besluttet det, efter at have oplevet de forventninger drengene havde til pigerne om lige at snuppe opvasken til sidst i hjemkundskab, og vise versa oplevet pigerne som tilbageholdne i IT, når de to køn undervises sammen i netop de valgfag.

På Forældreskolen handles der på dagligdagens virkelighed. Væk med glaslofter, der kan være bevarende for, at sådan plejer det jo at være. Det argument kan nemlig ikke bruges i 2012 på en udviklingsorienteret skole.

Der bliver også gået til makronerne i musik i en 4. klasse. Bands og artister har gennem et stykke tid været i fokus. Den pågældende time begynder med en stemmeopvarmning.

Eleverne sidder i rundkreds om klaveret, så læreren har øjenkontakt med alle.

Der trænes bugstøtte, vejrtrækning og vokaltræning. Det hele gennem en navneleg, som alle nyder meget. Sangteknik og bevidsthed om egen stemme bliver sjov på denne måde.

To velkendte sange udsættes for øvningen og en ny sang "Efterårsvals" læres i små bidder.

Det er en time med grundig instruktion og godt overblik. Eleverne nyder den gode stemning og det musiske element i timen.

Når en ny klasse samles et godt stykke hen i et skoleforløb medfører det særlige udfordringer, for at alle 22 elever bliver veltilpassede i deres nye skolefællesskab. Så det er afgørende, at lærerkræfterne omkring klassen kan sætte sig ind i det vilkår. Det faglige, det pædagogiske og det sociale skal spille sammen. Det var tydeligt, at den del var der fokus på, da gysergenren var omdrejningspunkt i 7. klasse denne dag. Rammerne for at turde læse sit eget værk op var i orden, niveau og faglighed også. Derfor kunne koncentrationen rettes mod gyseren og de særlige træk ved denne genrer, mod sproget og mod fortællerrollen, samt det rum novellen foregår i. En god time, der fungerer fint både fagligt, pædagogisk og socialt.

Det faglige, det pædagogiske og det sociale er altså afgørende faktorer for al læring på alle klassetrin, derfor er det dejligt at se disse faktorer i fuldt flor, sådan som det sker, da en 5. kl. i matematik, først bliver udfordret til, gennem faglig læsning at beskrive en given bordplan. Det gælder om at være undersøgende og stille en masse hvorfor'r.

Dialogen om opgaven er ren ping pong, hvor alle deltager ud fra hver sit udgangspunkt til stoffet. Det overordnede tema er former og dimensioner; det har vi kunnet læse i årsplanen før tilsynsbesøget. - Da eleverne senere skal løse individuelle opgaver, er der fokus på de mange forskellige niveauer klassen arbejder på. Hver enkelt oplever sig set og hørt. En hånd i vejret, så er støtten på vej. Flot og fagligt i top.

Engagement er helt afgjort også en afgørende faktor. Varen skal sælges med liv og sjæl. Ikke mindst, når vores histories kronologi skal kunne opleves som sammenhængende og resultere i, at eleverne får et forståelsens overblik. Det lykkedes alt sammen, da Københavns bombardement var omdrejningspunktet. Via Den franske revolution og Napoleons tiden er klassen nu nået til Slaget på Reden og Københavns bombardement. Der er fine pointer med både en kildekritisk gennemgang af en H.C. Ørsted tekst og perspektivering fra bombardementet og betydningen heraf for civilbefolkningen, til bombardementerne af tyske byer under 2. verdenskrig, for så at slutte af med de internationale regler mod overgrebene i Geneve konventionen.

På Forældreskolen anvendes læsebogssystemet "Fandango" fra 1. klasse. Det system udmærker sig bla. ved, at alle litteraturanalsens elementer gennemgås på alle årgange så at sige. Det samme gælder for litteraturhistorien, afpasset naturligvis efter klassetrin. Men altså, den faglige tilgang til stoffet er en vigtig del på alle klassetrin, således var temaet denne dag komposition og berettermodellen. Øvelsen skal eksemplificeres på en tekst af Kåre Bluitgen "...og stjernerne er af guld". Det er en svær tekst, der handler om 2. verdenskrig. Klassen har talt meget om krigen, der optager dem, så rent indholdsmæssigt er de godt inde i indholdet. I løbet af timen kommer der også fin forståelse på den del af litteraturanalsen.

Det er vores overbevisning, at Forældreskolen forbereder eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikler elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene. Det er også vores overbevisning, at skolens samlede undervisningstilbud står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Rammerne for undervisningens indhold er beskrevet i "Fælles Mål" udgivet af Undervisningsministeriet. Fælles Mål ligger til grund for undervisningen i alle skolens fag på alle klassetrin med undtagelse af tysk i 6. kl. Denne kan læses på skolens hjemmeside.

Karen Haugstrup og Arvid Beck
Tilsynsførende

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus 2011 - 2012 ved Karen Haugstrup og Arvid Beck

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus, den 13. oktober 2011

Karen Haugstrup og Arvid Beck

Hvad kan vi bruge historie til?

Held i uheld kan det kaldes, at klassens historielærer var syg lige den dag, så den tilsynsførende fik mulighed for at sætte dagsordenen i den pågældende 8. klasse i 1. lektion. Selvfølgelig med relation til det forberedte stof: Mordet på Frans Ferdinand i Sarajevo, der blev den direkte anledning til 1. verdenskrig. Det førte samtalen ind på mord på andre overhoveder og konsekvensen af disse. Bl.a. Kennedy, Palme og Den russiske Zar kom på banen. Hvad kan vi bruge den viden til? Ja, hvad kan vi bruge historien til? Hvorfor skal der stå historie på skoleskemaet? Det kom der gode bud på. Hvis der f.eks. bliver valg til Folketinget om fire år igen, skal 8. klasseeleverne til stemmeurnerne. Måske vil det være sådan, mente enkelte, at de ved det valg stemmer "Rød Blok" for at sikre SU'en, senere måske "Blå Blok". Spændende time, der demonstrerede "indsigt i væsentlige historiske begivenheder og samfundsforhold fra alle tidsepoker" desuden, som der også står eleverne skal: "forstå sig selv som historieskabte og medskabere af historie." Der står også, under Formål for faget i "Fælles Mål", at eleverne skal arbejde med samspillet mellem fortid, nutid og fremtid. Det gjorde de.

Det blev der også arbejdet med i den næste time, dansk i en 9. klasse, det med, at eleverne skal arbejde med samspillet mellem fortid, nutid og fremtid. Om end fra en lidt anden vinkel, nemlig en fremlæggelse af Tove Ditlevsens (1917-1976) novelle "En flink dreng". Novellen er en del af et forløb med Tove Ditlevsens forfatterskab, et forløb, der afsluttes med filmen "Barndommens gade". I analysen skulle eleven komme ind på så mange aspekter af litteraturanalsen som muligt. Det blev mange, og de vinkler, der også kunne åbne teksten yderligere op, kom kammeraterne med kvalificerede bud på. Tove Ditlevsen er en ordkunstner. Hendes virkemidler er afdæmpede, men går lige til hjertet, derfor er hendes tekster eviggyldige, og det forstod eleverne, når de dokumenterede deres påstande med eksempler fra teksten. I læseplan for forløbet 7.8. og 9. klassetrin fordres det, at eleverne bl.a. arbejder med at undersøge, beskrive og vurdere litterære genrer, persontegning og miljøbeskrivelse, handlingsforløb og elementer, synsvinkel og fortællerrolle, komposition og fremstillingsformer og sproglige udtryk. Her kom alt i spil. Det var ikke nyt for nogen. I perspektiveringerne spillede historien igen sin altid vægtige rolle. Fortid, nutid og fremtid i en drengs vilkår, som "taget til sig" i en familie, er et udmærket udgangspunkt for at se på udvikling og forandring gennem tid.

Imponerende og på meget højt niveau jonglerede eleverne i 7. kl. med filmmediets termer. Klip, kontinuerligt, kontinuitetsklip, usynlig klipning, sammenhængende klipning, elliptisk klipning, krydsklipning, fading. Udgangspunktet var filmatiseringen af romanen "Drengen i den sribede pyjamas" af John Boyne. - Eleverne havde også kendskab til lyset som virkemiddel for fremdrift og til lyden som reallyd, effektlyd og begrebet lydbro. - I Fælles Mål står der under sprog, litteratur og kommunikation at "de faglige termer benyttes i både tekstarbejde, i den mundtlige fremstilling og i oplæg til egne produktioner". Udviklingen i

undervisningen på 7.8.9. klassestrin skal føre frem til, at eleverne skal fremlægge og formidle stof med indsigt i, hvilken form der passer til situationen, og hvilke hjælpemidler, der bedst støtter hensigten. Den her 7. klasse er ikke langt fra at nå det mål. – Og endnu engang fik vi historien med, for filmens budskab er klart og præcist. Vi SKAL lære af historien.

Når man går i 4. klasse skal man bl.a. i litteraturtimerne udtrykke kendskab til samspillet mellem sprog, genre, indhold og situation. Man skal også kende til og kunne tale med om genre, hovedindhold, tid, sted og handling i tekster og andre udtryksformer i samspil med andre. Alle elementer kom i spil, da denne 4. klasse arbejdede med genren gysere. Arbejdsmetoden var co-operativ-learning. En metode, der sætter alle elever i en firemandsgruppe på dagsordenen, fordi grupperne er dannet ud fra lærerens kendskab til elevernes styrkesider. Metoden fungerede efter hensigten. Alle bød ind. Der hører stopur med til metoden, så det gælder om at komme bordet rundt, og ingen kan sidde over.

I 8. klasse matematik begynder timen med kort repetition af færdighedsregning. Eleverne går rundt og stiller spørgsmål (spørgsmålskortene er udleveret af læreren) til hinanden - ideen bygger på cooperative learning. Fokus er på færdighedsregning som grundlæggende viden, som eleverne skal kunne for at arbejde videre med problemløsningsopgaver. Der er en rigtig god aktivitet, arbejdsformen er også valgt på baggrund af, at klassen er ny og eleverne er startet efter sommerferien – god fokus på det sociale.

Herefter arbejdes med forskellige matematiske områder, der arbejdes individuelt og efter dette individuelle arbejde grupperes klassen i grupper efter hvor langt, de er nået med de individuelle opgaver. Eleverne sammenligner deres løsninger og hvordan de er nået frem til resultaterne.

Timen afsluttes med en hurtig matematisk "begrebsquiz" i grupper.

Klassen virker meget arbejdsom og der arbejdes koncentreret både i grupperne og i det individuelle arbejde. Læreren er meget nærværende, giver klare instruktioner og kommer fint rundt i klassen for at hjælpe eleverne.

Generelt er timen præget af høj aktivitet og med anvendelse af forskellige arbejdsformer.

I 9. klasse arbejdes med løsning af en ligning med 2 ubekendte. Timen er mht. arbejdsformer tilrettelagt således, at der tages hensyn til, at eleverne er på forskellige niveauer.

Først arbejdes der med klasseundervisning, hvor principperne for løsning af en ligning med 2 ubekendte gennemgås. Forskellige eksempler med div. faldgruber gennemgås grundigt på tavlen. Der er god elevmarkering og god lærerkontakt.

Anden del af timen arbejdes der individuelt med opgaveark. Klassen arbejder meget koncentreret og virker meget læringsmotiverede, dette understøttes af, at læreren er meget fint rundt i klassen og er meget instruktiv.

Med fokus på niveauforskellen i klassen udfordres i de bedste elever med opgaver på gymnasialt c-niveau.

I geografi på 7.årgang har timen ud over styrkelsen af de faglige mål: kendskab til forskellige lande også til formål at styrke elevernes mundtlige fremstilling.

Der var i timen i alt 5 elevoplæg om følgende lande: Thailand, Spanien, New Zeeland, Madagaskar og Japan.

Elevoplæggene havde fokus på: befolkning, byer, klima og styreform. Der var stor forskel i elevernes oplæg fra det meget strukturerede og velformulerede til noget løsere fremstillinger, hvor den faglige forståelse ikke er helt på plads.

Yngste matematikhold på denne tilsynsdag er en 6.klasse. Det er en meget velstruktureret time, hvor der også er plads til gode skift i arbejdsformerne. De faglige mål forfølges klart. Første del af timen gennemgås tilbageleverede opgaver for fejl, eleverne arbejder selv og

læreren går rundt i klassen.

Anden del arbejdes der med potens og med kvadratrods. Der startes med tavlegennemgang, der er klar og overskuelig og der gives eksempler på, hvordan man bruger lommeregneren til at løse opgaven. Eleverne samarbejder herefter med øvelser. Der er fin elevaktivitet både ved tavleundervisningen og ved øvelserne.

Timen slutter med en meget elevaktiverende øvelse, hvor en grøn/hvid terning kastes rundt. Terningen viser et "resultat" og eleverne skal herefter give eksempler på, hvordan man kan nå frem til resultatet ved f.eks. at gange, trække fra eller lægge bestemte tal sammen.

Generelt om tilsynet

Karakteristisk for alle de tilsammen 8 lektioner er den høje elevaktivitet. Lærerne er tæt på både klassen og den enkelte elev og holder et fint og højt tempo bl.a. ved at anvende gode og varierede arbejdsformer med forskellige temposkift. Den græske filosof og matematiker Pythagoras fra Samos levede ca. 580 f. Kr. Han lever stadig med og har levet næsten gennem alle tider i matematikundervisningen lige siden. Så også i matematik må historien med.

Vi vurderer samspillet mellem eleverne og lærerne som meget fint, hvilke er med til at sikre det faglige niveau. Eleverne er meget fagligt interesserede og engagerede.

Opgaverne håndteres professionelt på Forældreskolen. Hele vejen rundt. Her er der styr på tingene. Det ligger i luften, når man træder indenfor, også på en dag som den 13. oktober, hvor en medarbejder må tage hjem; en stor del af eleverne deltager i motion i Mindeparken. Motion, som skolelederen skal give startskuddet til, foruden, at han skal prioritere tid til den faglige samtale med de tilsynsførende om rigets tilstand, der denne gang mest handler om, hvor langt i processen skolen er kommet med evaluering af egen praksis. Og midt i den snak afbrydelse af en forælder med noget på hjerte, samt alt det vi ikke får kendskab til på en arbejdsplads for små og store mennesker, hvor kernen er mødet mellem mennesker. Knirker noget, tager man hånd om det, og får det løst. Det hele foregår med et stort menneskeligt, veloplagt og engageret overskud.

Tilsyn på Forældreskolen i Århus, den 9. februar 2012

Karen Haugstrup og Arvid Bech

Nærvær, inddragelse og virkeglæde

Tre afgørende faktorer i ethvert værdifuldt møde mellem mennesker, store som små, og alle af afgørende betydning for et læringsmiljø, hvor ting sker, hvor elever udvikler brugbare kompetencer, og hvor såvel elever som lærere forlader klasselokalet med overbevisningen af velgjort, meningsfuld gerning.

Tre begreber, der passende kan danne overskriften for mit sidste tilsynsbesøg på Forældreskolen i Århus.

Hvordan når en tilsynsførende frem til en (denne) konklusion?

Hvilke tegn kan og skal ligge til grund for en erklæring fra en skoles tilsynsførende?

I grundlovens § 76 står der, at alle børn i den undervisningspligtige alder har ret til fri undervisning i folkeskolen. Men forældre eller værger, der selv sørger for en undervisning, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen, er ikke pligtig til at lade børnene undervise i folkeskolen. Forældrene har ret til at vælge en friskole eller en privat skole, hvis denne skole inden for loven i øvrigt giver en undervisning, der stemmer med skolens egen overbevisning, og som tilrettelægger undervisningen i overensstemmelse med denne overbevisning. At skolen står mål med det der almindeligvis kræves i folkeskolen, skal den tilsynsførende sikre.

Hvem fører tilsyn?

Det gør for det første forældrene, og deres tilsyn med skolen er det, der er tættest på skolen hver dag. Det er dog ikke et tilsyn, forældrene hver for sig skal føre. Dette tilsyn skal ses som et samlet forældre-kredstilsyn. Men derudover vælger forældre-kredsen en tilsynsførende til at føre tilsyn med undervisningens kvalitet, og denne tilsynsførende er Ministeriet for Børn og Undervisningsministeriets garant for, at skolen lever op til kravene i friskoleloven. En tilsynsførende skal for fremtiden certificeres af Kvalitets- og Tilsynsstyrelsen på vegne af ministeriet til at føre tilsyn med en fri grundskole. For at blive det, skal den pågældende person kunne tale og skrive dansk og skal have de faglige og pædagogiske forudsætninger, der er nødvendige for at kunne føre tilsyn med undervisningen i børnehaveklassen til 9. klassetrin eller tilsvarende. Samt at have gennemgået en uddannelse i tre moduler. Jeg blev certificeret i november 2011.

Eleverne skal forberedes til at leve i et samfund med frihed og folkestyre

I Friskolelovens § 1 stk. 2 hedder det, at skolerne skal, efter deres formål og i hele deres virke, forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene. Her har vi altså endnu et tegn, den tilsynsførende/jeg, skal være opmærksom på. – Så jeg vil igen slå fast, at jeg altid har oplevet og således også den 9. februar en undervisning på Forældreskolen båret af respekt for den enkelte, med blik for den enkelte og med fokus på fællesskabets muligheder.

Tilsyn med skolens faglige mål

En fri grundskole skal enten følge folkeskolens slutmål eller formulere sine egne; følge folkeskolens trinmål eller formulere sine egne; følge folkeskolens læseplaner eller formulere sine egne. Forældreskolen følger Fælles Mål 2009. Fælles Mål ligger til grund for undervisningen i alle skolens fag på alle klassetrin med undtagelse af de fag, hvor Forældreskolen har udarbejdet lokale læseplaner. Som enhver kan læse det på hjemmesiden,

har skolen lokale læseplaner i fagene Natur/teknik i 1. og 2. klasse, biologi i 3. og 4. klasse, geografi i 5. klasse og tysk i 6. klasse. – Inden vores tilsynsbesøg havde vi, for alle dagens lektioner, modtaget undervisningsplaner med delmål og beskrivelse af, hvor og hvad klassen efter planen skulle lægge fokus på den pågældende dag. Også dette tegn er i orden, skolen står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Skolens evaluering

Foruden at have den/de forældrevalgte tilsynsførere skal den frie grundskole ”Som led i undervisningen skal skolen løbende foretage evaluering af elevernes udbytte. Evalueringen danner grundlag for, at undervisningen tilrettelægges så den svarer til den enkelte elevs behov og forudsætninger med det formål, at eleven så vidt muligt tilegner sig de kundskaber og færdigheder, der følger af de fastsatte slutmål.” Står der i §1b. - På Forældreskolen afholdes årlige og halvårige forældresamtaler, hvor også eleverne deltager i nogle. Og endvidere modtager eleverne fra 5. klasses trin standpunktskarakterer 3 gange om året.

Videre står der § 1 b. stk. 3 ”Skolen skal regelmæssigt foretage en evaluering af skolens samlede undervisning og udarbejde en plan for opfølgning af evalueringen af undervisningen”. Elevernes udbytte af undervisningen skal ses som en del af skolens samlede undervisning. Det skal også skolens undervisningsmål, inddragelse af forældre og elever i skole/hjem samarbejdet og evalueringen af elevernes udbytte og skolens arbejde med kvalitetssikring og kvalitetsudvikling af undervisningen i de enkelte fag.

Ved flere af de sidste par års tilsyn har netop Forældreskolens evaluering af egen praksis, været på dagsordenen ved den efterfølgende samtale med skoleledelsen og vi tilsynsførende efter lektionerne i klasserne. Denne igangværende evalueringens resultat skal skolen offentliggøre på skolens hjemmeside, og skolen skal ligeledes offentliggøre sin opfølgingsplan på evalueringen på hjemmesiden. – Endelig skal undervisningssproget være dansk. Det er det på Forældreskolen.

Undervisningens kvalitet, konklusion

Vores besøg, det første i 2012 fandt sted den 09.02.12. Vi overværede i alt 6 lektioner og havde derefter drøftelse med skolens ledelse. Som tidligere skrevet kan alle mine lektioner, fysik i en 9. kl. billedkunst i en 1. kl. og en lektion i en børnehaveklasse samles under overskriften ”Nærvær, inddragelse og virkeglæde”.

Emnet i fysik var magnetisme. Eleverne mødte velforberedte op, fandt hurtigt denne uges arbejdsmakker og gik straks i laboratoriet. Makkerne er hver gang besluttet af læreren, og navnene er hængt op på døren til laboratoriet. Der er ikke noget at tage fejl af eller diskutere. Læreren er regel- og rammeholder, og har styr på, hvad der skal foregå. Eleverne kendte til lokalets muligheder og udfordringer. Derfor var der plads og rum, både til arbejdet og til hinanden. Alle var i sving, og alle kunne nemt få et godt råd både af læreren og af klassekammeraterne. Derfor var alle elever mange erfaringer klogere ved slutningen af timen end da den begyndte. – Glæde, glæde, glæde og masser af aktivitet. Der blev undervist og leget med mange faglige områder i de to hovedemner, bogstavlotteri og huskeord, der var dagens fokus i børnehaveklassen denne torsdag. Alle var med, veloplagte og ivrige. Læreren har fingerspidsfølelse, ved lige præcis, hvornår nok er nok. Der blev også grinet meget og til slut belønnet med en forfriskning. – Imponerende, at så mange tønder blev så fuldt dekoreret med så megen hittepåsomhed og med så mange farver, på så mange pensler, af så unge elever, på så lille plads, på så kort tid. Intet mindre end en imponerende, faglig stærk og kærlig undervisning, af en så glad og inddragende lærer, kan opnå det resultat på én lektion.

Dansk 8Y

Timen var en afslutning/evaluering på klassens første 'klasseprojekt' i dansk, hvor der bl.a. havde været arbejdet med logbog. Der blev talt meget om at få faglig dybde i opgaverne og hvad det vil sige at en opgave har faglig dybde. Der blev diskuteret, hvordan dette kun opnås. I diskussionen kom det også frem, at det var vigtigt, at eleverne skal være kritisk i forhold til det emne, der blev arbejdet med, at der skulle stilles spørgsmål til både hvad eleverne læser om emnet og til selve fremstillingen.

Et vigtigt punkt i evalueringen var, hvordan der skal skrives konklusion, hvordan den skal bygges op.

Arbejdet med logbøger viste, at eleverne havde en meget fin forståelse for at logbøgerne skal beskrive selve arbejdsprocessen.

En time der er præget af stor nærhed mellem lærer og elev. Læreren har elevernes logbøger helt present og kan give hurtigt og præcis respons på spørgsmål fra eleverne.

Der er ikke tvivl om, at eleverne synes, dette første klasseprojekt har været svært. Der har været mange nye begreber i spil, som eleverne først rigtig skal til at lære at bruge. Men læreren trækker fint problemfelterne op, kommenterer og forklarer, så eleverne kan bruge det fremadrettet. Det bliver klart for eleverne at arbejde med klasseprojektet er en del af en proces. Dette bliver i timen yderligere understreget af, at læreren inddrager EMU'en for at vise, hvad kravet til produktet skal være, nemlig at det er en dokumentation, der viser, hvad eleven har lært.

Timen sluttet af med en brainstorm på, hvordan og hvilken form et produkt kunne se ud/være.

En god og velstruktureret time både med god læring her og nu og som sætter arbejdet med klasseprojektet i et perspektiv.

Billedkunst 4X

Klassen arbejder med en fælles collage, der skal ophænges i den nye skolebygning.

Collagen laves på knækkede træstave, der giver et fint skulpturelt udtryk. Den bærende ide er, at de knækkede træstave i række skal symbolisere/danne et helt år og at eleverne placeres ind i forhold til deres fødselsdag med billeder, stjerne tegn (som eleverne selv tegner) og forskellige ting legetøj mm fra deres barndom og som passer til den enkelte elev.

Timen begynder med, at alle elever samles om collagen, der er lagt op på et stort bord og hvor der tales om de forskellige elementer – herefter deles collagen op og de enkelte elever går i gang med at tegne stjerne tegn og herefter brænde dem ind i træstavene. Der er høj elevaktivitet og eleverne er meget optaget af processen.

Timen afsluttes med at collagen igen lægges op på bordet og eleverne samles omkring den og diskutere dagen arbejde. Dette er med til i høj grad at understøtte "fællesejet" til projektet, der er stor opmærksomhed fra elevernes side. Timen afsluttes med at lærere lægger en rød tråd på collagen, der skal symbolisere hvordan de enkelte elementer bindes sammen. Opgaven til eleverne bliver til næste time at tænke om, hvordan den røde tråd kan lægges, så

den binder elementer bedst sammen. Stafetten blev givet videre. Flot sammenhængende time med stor elevaktivitet.

Matematik 3X

Timen er præcist struktureret og begynder med 5 minutters færdighedsregning på et udleveret ark med de 4 regnearter. Eleverne arbejder individuelt meget koncentreret. På arket er der også tekstregneeksempler, disse er de sværeste for eleverne, hvorfor de gennemgås på tavlen i fællesskab.

Herefter er der fælles gennemgang af talrækker (tabeller).

Dagens lektie er, at finde frem til hvilket tal, der ligger mellem 2 andre. Der arbejdes dels på tavlen dels individuelt og 2 og 2. Der er fokus på metoden til at finde frem til at finde frem til tallet 'der lige i midten' og ordet: gennemsnit præsenteres.

Herefter følger gennemgangen af cirklen. Der fokuseres på hvordan man måler en sådan: 'diameter' og 'centrum' introduceres. De 2 begreber bruges mange gange i denne gennemgang og i eleverne individuelle arbejde med at tegne cirkler, således at begreber sidder fast.

Efter det konkrete arbejde med at tegne cirkler er der i klassen en samtale om, hvor eleverne møder cirkelformen i deres hverdag. Der kommer rigtig mange og gode eksempler fra eleverne. Sidst en perspektivrig samtale om, hvor uret er cirkelformet.

Timen afsluttes med at eleverne arbejder selvstændigt i arbejdshæftet cirkler, diameter og forskellige cirkelvariationer.

Generelt er eleverne meget koncentrerede i timen og arbejder grundigt, når de arbejder individuelt.

Læreren er meget nærværende, tæt på eleverne og kommer rigtig flot rundt i klassen. Ikke mange elever sidder ret længe med fingeren oppe før de får hjælp. En time med megen læring.

Om dagen

De klasser jeg besøgte i dag var alle meget optaget af at lære, der var en positiv stemning i klasserne, eleverne var flinke til at hjælpe hinanden, der blev lyttet, når der skule lyttes og der blev arbejdet koncentreret, når dette var opgaven. Lærerne var tydeligt nærværende både i deres faglige krav og som voksne, de var på bedste måde 'om' eleverne.

Læringsmiljøet var helt perfekt.

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus 2010 - 2011 ved Karen Haugstrup og Arvid Beck

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus, den 30. september 2010

Karen Haugstrup og Arvid Beck

Torsdag den 30. september besøgte vi sammen Forældreskolen for i alt at følge undervisning i 8 forskellige fag og ditto klasser.

I god tid inden besøget var vi blevet forsynet med planer for de enkelte lektioner, men også med de 8 forskellige læreres årsplaner, så vi kunne vurdere dagsplanen i forhold til årsplanen, og på den måde forberede os til tilsynet.

Vores dagsprogram indeholdt som altid også afsat tid til møde med ledelsen om et aftalt relevant emne og opsamling på dagen.

Denne gang havde vi ønsket at høre nærmere om Forældreskolens tanker om Friskolelovens § 1b, stk. 3 samt Friskolelovens § 1c.

Kort sagt, så handler det om, at skolen skal forholde sig og besinde sig på evaluering af elevernes og egen praksis og sætte lys på tre forudsætninger for alsidig udvikling i skolen.

- elevens lyst til at lære mere
- elevens mulighed for at lære på forskellig måde
- elevens mulighed for at lære sammen med andre

Ganske kort efter vores besøg, var personalet samlet til møde om netop disse emner.

Ledelsen havde en plan; det vil vi glæde os til at følge.

Selvfølgelig taler vi også om det faktum, at både skoleleder Peder Grene og Arvid Beck, tilsynsførende og rektor for Marselisborg Gymnasium mødes for første gang i disse roller.

I 1.x arbejdes der med matematik. Timen begynder med at tale, hvor mange der er fraværende – de var 2. Dette bruges til at lægge sammen og trække fra klassens samlede antal elever. På denne fine måde kommer dagens arbejde med netop at lægge sammen og trække fra i gang. Første del af timen er præget af flere øvelser der alle har fokus på at lægge sammen, der bruges også farver på tallene dette støtter helt klart det i dette pædagogiske arbejde. Alle øvelser og samtale handler om tal. Timen virker pædagogisk meget fint tilrettelagt og der er en rigtig god aktivitet i timen. Timen sluttes af med selvstændigt arbejde på ark i matematikbogen som peger hen mod det første møde i matematikken med 1 ubekendt, alle arbejder koncentreret og får hjælp, når der er behov.

9 Q arbejder på vores tilsynsdag også med matematik, temaet er Pytagoras lærersætning. Målet for timen er udover at forså lærersætningen at arbejde i fællesskab. Eleverne inddeles i grupper på 2 og får udleveret udklippede trekantstykker, der kan samles på 2 måder, som vil vise Pytagoras lærersætning fysisk. Eleverne arbejder koncentreret og det er en meget fin pædagogisk tilgang til den abstrakte lærersætning. Læreren kommer meget fint rundt i klassen og hjælper eleverne. Arbejdet med at samle trekanten følges op af tavlegennemgang. Målet for timen: gennemgang og indlæring af Pytagoras lærersætning og arbejde i fællesskab, nås meget fint.

På denne skønne efterårsdag bevægede 3. x sig mod Stadionsøerne i biologitimen. Klassen arbejder med fødekæden i en sø og har lige startet et nyt akvarium op på skolen til dette

formål. Men der skal jo noget i akvariet, så denne time er klassen forsynet med fiskestænker på vej til Stadionsøerne, så målet for timen er at få noget vand med hjem til akvariet og gerne også et par skaller så klassen kunne starte et sømiljø. Eleverne er meget ihærdige, men det er fiskene ikke, så det bliver kun til en enkelt fisk i denne time. Planen er så senere også at sætte en rovfisk ud i akvariet. Dejligt at se biologiundervisning i naturen.

I 4 lektion havde 9y kemi/fysik. Klassen er i gang med temaet Jordens salte, hvor eleverne skal lære om sure og basiske forhold i jorden og hvordan det påvirker plantevæksten. Der tages udgangspunkt i kalkning af marker og dette bruges som indgang til det lidt svære teoretiske arbejde. Gennemgange af teorien på tavlen med spørgsmål ud til klassen er stringent og klar. Klassen er meget aktiv og der er mange markeringer trods det svære pensum, så rigtig god faglighed her og eleverne er flittige med notaterne. Timens plan følges helt og der bliver også tid til at tale om andre ting, der optager eleverne bl.a. solstorme. Der er en rigtig god stemning i klassen.

Durch, für, gegen, wieder, ohne, um – kennst du nicht akkusativ, dann bist du wirklich dum.
- Eleverne i den 8. kl., hvor jeg kommer i dagens første lektion, er gode til grammatik, hvor fokus denne time bliver lagt på førnutid og førdatid. Det er de også til at snakke på tysk. Trods sodavandsdiscotek aftenen før med sene sengetider til følge kommer der gang i snakken om filmen "Herz im Kopf", som klassen arbejder med for tiden. Det forberedte pararbejde lægger godt op til, at ingen kan "sidde hen"; og det skriftlige arbejde holder eleverne på et passende niveau, hvor nogen må lidt på tæer for at være med.

Eleverne må også op at stå i en 4. kl. fordi alle i klassen har et emne om vikingetidens til fremlæggelse. Det er fine fremlæggelser, og klassen stiller opklarende spørgsmål til det fremlagte stof. Arbejdsfeltet er deres egen by, Århus' historie og materialet den flotte bog "Vikingernes Aros". Det er et fantastisk appetitvækkende materiale med fremragende billeder. Måske kompenserer billederne for den lidt svære tekst for klassetrinet, for eleverne ved meget om vikingetiden. Der er lyst til at fortælle.

Lysten er der også i dansk i 5. kl. i dagens 3. lektion. Tre 3. års lærerstuderende er i praktik. Det er en ualmindelig rar klasse, så opgaven er nem for de studerende. Klassen anvender "Stavevejen" til den grammatiske del af danskfaget. Ugens tema er morfemer og orddannelser. Foruden "Stavevejen" arbejder klassen med læsebogssystemet "Fandango", der kun er tre år gammelt, og derfor helt lever op til målene i "Fælles Mål".

Dagens sidste lektion inden afslutning med ledelsen er kristendom i en 8. kl. Der er fire elementer i kristendomsundervisningen på 8. og 9. klassetrin:

- Kristendommen og dens forskellige udtryk i historisk og nutidig sammenhæng
- Ikke-kristne religioner og andre livsopfattelser
- Livsfilosofi og etik
- Bibelske fortællinger

Lige nu arbejder klassen med de bibelske fortællinger i GT og NT. Dagens emne er fra GT: "Moses og udvandringen fra Ægypten". Dramatisk guf, hvor det gælder om at få trukket især forskelligheder mellem den Gud vi møder i GT og den Gud vi møder i NT frem. Men selvfølgelig også lighederne. Ikke mindst med det for øje, at klassen senere skal beskæftige sig med både Islam og Jødedom, hvor GT også har en central placering. Timen dannede et fornuftigt afsæt for den øvelse, da der både blev set på kort og trukket tråde til den politiske situation i verden i dag.

Sammenfatning: Det er vores overbevisning at elevernes standpunkt i dansk, matematik og engelsk, samt skolens øvrige undervisningstilbud ud fra en helhedsvurdering mindst står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. Endvidere er det tilsynets vurdering, at skolen overholder lovens § 1, stk. 2 om at forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre.

Tilsyn på Forældreskolen i Århus, den 1. marts 2011

Karen Haugstrup og Arvid Bech

En gammel mand blev engang spurgt: "Hvad har du så lavet i dit liv?"
"Jeg har bygget trapper. Hver dag i 40 år, har jeg bygget trapper".
"Hold da op, så må du da have bygget så mange trapper, at de kan nå helt op til Himlen?".
"Nej, for jeg har bygget kældertrapper!"

Hvad har den historie så at gøre med en tillynsrapport, kan I med rette spørge. Slet ikke så lidt.

Her på skolen har man nemlig lige siden 1867 bygget elever op, trin for trin op i lyset til selvstændighed, til handlekraft og til livsduelighed. Sådan som der står i Forældreskolens Formål, at skolen tilstræber det. – Opbygningen kommer selvsagt ikke af sig selv.

For at nå så godt et resultat, som Forældreskolen har gjort og gør, så skal man have styr på billedlig talt kældertrapperne. Dem der fører ned til fundamentet, ned til skolens grundsten, som er forældres frie valg af skole til deres børn. Vælges skolen ikke, er der heller ingen skole. Det er et vilkår for alle frie skoler.

For at blive valgt, skal man være attraktiv, og det bliver skolen blandt mange andre ting ved hele tiden at pleje, vedligeholde, servicere og anerkende det åbne og ligeværdige skole/hjem samarbejde. Det både ved og anerkender Forældreskolen. Derfor overraskede det heller ikke så meget, da det netop var skole/hjem samarbejdet, der blev udpeget af ledelsen til at være det første område for gennemsyn og udvikling, da det via lovgivning blev påbudt enhver fri skole i §1.b og 1.c i Friskoleloven for det første at evaluere elevernes udbytte af undervisningen, og for det andet at evaluere skolens samlede undervisning.

Ved vores besøg i efteråret havde vi berørt §1.b og 1.c i Friskoleloven om evaluering og de overvejelser skolen havde gjort sig på det tidspunkt om at gå frem trin for trin. Det kan I læse om i vores sidste rapport, der ligger på skolens hjemmeside, og hvori vi pointerer, at vi vil følge processen. Denne gang blev vi så præsenteret for det endnu igangværende arbejde, sådan som der var blevet arbejdet med området på Hornstrup-weekenden.

Som tilsynsførende skal vi se på, om skolen forbereder eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre. Endvidere skal tilsynet sikre elevernes standpunkt i dansk, matematik og engelsk samt med, at skolens samlede undervisningstilbud ud fra en helhedsvurdering står mål med, hvad der almindeligvis kræves i Folkeskolen. Vi skal også sikre, at undervisnings sproget er på dansk. Helt i tråd med 1.b og 1.c.

Tirsdag, den 1. marts var dette skoleårs tilsyn nr. to. - Hvad bød dagen så på? Arvid Bech fortæller senere, men min første lektion var kristendom i en 3. kl. Emnet var ISLAM, et forløb, der er planlagt til 5 lektioner. Faget har 1 ugentlig lektion. Undervisningen tog den dag udgangspunkt i "selvproducerede" opgaver med udgangspunkt i disse "De små fagbøger",

som blev løst i en fællesdialog, hvor alle kom på banen, bød ind og undrede sig. - Det er ikke et krav, at der undervises i en anden tro end kristendom i 3. klasse, men det giver rigtig god mening, for i Fælles Mål står der, at eleverne i 3.-4. klasse skal - give udtryk for en begyndende bevidsthed om, at mennesker lever og opfatter verden forskelligt afhængig af deres religion og kultur - og - samtale og forholde sig til normer for samvær.

2. lektion var tysk i en 8.q. - Det er altid enormt spændende at komme ind i en 8.q på Forældreskolen. De er nærmest overbygningens 1. klasse, mens det så måske passende kan siges, at 7. z er skolens 0. klasse i overbygningen. Det er absolut ikke ment negativt, men ens for begge klasser er, at de er kommet helt frivilligt fra andre skoler i Århus og omegn, og dette 7. og 8. skoleår, er deres første på Forældreskolen. De skal altså meget hurtigt gribe fat om og forstå kulturen på Forældreskolen. Ligesom det hver gang er en stor udfordring for skolen hurtigt at få etableret den ånds - og fællesskabsforpligtigelse der er Forældreskolens. - Jeg kom ind i klassen, mens det endnu var frikvarter, derfor havde vi tid til en snak om, hvorfor eleverne havde søgt Forældreskolen, og hvordan det så var at være her. For alle havde det været en kæmpe omvæltning, men for alle en omvæltning til det langt bedre. Det havde været svært rent fagligt, kældertrapperne var ikke i orden for mange af eleverne, fandt de hurtigt ud af. Flere skal stadig slide. Men det er det værd, var konklusionen.

Tysk er et af de fag, hvor eleverne kommer med kæmpestore kundskabsmæssige forskelle. Loven tilskriver nemlig ikke på hvilket klassetrin tyskundervisningen skal påbegyndes. Det vilkår tages der hånd om på Forældreskolen, når det skønnes gavnligt for eleverne. Og det havde det været i dette skoleår, at der blev taget hånd om problemet. - Vi står her med et skoleeksempel på en fri skoles muligheder og fordele. Her er bestyrelsen, valgt af forældrebestyrelsen skolens øverste myndighed. Derfor er beslutningsprocessen kort. Der kan besluttes og så kan der handles i samme stund. Det er værdifuldt, og værd at kæmpe for. Her stod skolen med en 8. klasse, der allerede efter to år på Forældreskolen skal til afgangsprøven, der er adgangen til en ungdomsuddannelse, en 8. kl. med ikke tilfredsstillende tyskkundskaber, derfor besluttede skolen, og beslutningen kunne straks sættes i værk, at tilbyde eleverne 8 gange 1,5 times ekstra undervisning. SÅDAN. Det betød jo så, at jeg overværede en tysktime med masser af dialog, fordi mundene var kommet på gлед. Der var fart over feltet og god stemning. Som i skolens øvrige fag arbejdes der efter Fælles Mål. For tysk er målet kommunikative færdigheder, sprog og sprogbrug, sprogtilegnelse, kultur- og samfundsforhold. Vær så god. Så er man simpelthen nødt til at få trapperne i orden både op og ned. I de papirer jeg fik tilsendt fra klassens tysklærer kunne jeg læse, at et nøgleord i indlæring er motivation. Jeg oplevede stor motivation.

Dansk i 7. klasse. Ikke en ny 7. klasse, men en klasse der er midt i sit 8. år på Forældreskolen og velbekendt med hvad der kræves. Lektierne er i orden. Klassen arbejder efter ugeplaner, og tirsdagens undervisning var stavereregler, med særlig vægt på bindestreg. Et af målene der arbejdes frem mod er, som det står beskrevet i Undervisningsministeriets "Fælles Mål", at eleverne skal forholde sig til korrekt stavning og formel sproglig korrekthed i egne og andres tekster. Det trænedes undervisningen, eleverne er godt på vej. - De demonstrerede sikkerhed i bindestregsreglerne og klassesamtalen foregik i en positiv, imødekommende og inkluderende atmosfære.

Afslutningsvis vil jeg gerne sige at valget af en fri grundskole til sine børn for alle forældre er en værdifuld mulighed for at tage aktiv del i barnets skolehverdag. Når man melder sit barn ind på en fri grundskole, melder man sig samtidig ind i et forpligtende samarbejdsfællesskab med skolen. Det kan ingen være i tvivl om, for det står på side 5 i årsskriftet. Der står det skolen forventer, skal være forældrenes andel i samarbejdet. Nu er skolen efter §1c i

Friskoleloven ved at lægge endnu mere undervisningsinformation ud på Forældreintra, så forældrene også via den vej altid kan være med på banen. I §1.c står der, at

- Skolen skal offentliggøre sine slutmål, delmål og undervisningsplaner på skolens hjemmeside
- Skolen skal offentliggøre resultatet af evalueringen af undervisningen på hjemmesiden
- Skolen skal offentliggøre sin opfølgning på evalueringen på skolens hjemmeside

Med den grundighed og den omhu vi oplever, der arbejdes med området Skole/hjem samarbejdet på her, føler jeg mig overbevidst om at, på Forældreskolen i Århus efterleves skolelivet så det mindst står mål med folkeskolens. Huset, med hele den komplekse skolevirksomhed vedligeholdes og udvikles både oppe og nede, ude og inde.

Tak for ordet.

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus 2009 - 2010 ved Karen Haugstrup og Jan Beyer Smidt-Sørensen

Tilsyn på Forældreskolen i Århus, den 5. november 2009

Jan Beyer Smidt-Sørensen og Karen Haugstrup

Denne morgen møder de tilsynsførende dels en meget indbydende skolegård med ny legeplads og boldbane og dels den igangværende modernisering og ombygning af "baghuset", villaerne mod Rungstevej.

Som forberedelse til tilsynet i de enkelte klasser modtager de tilsynsførende fra læreren årsplan for faget/klassen, plan for undervisningen i den pågældende lektion og en kort redegørelse for hvordan den pågældende lektion skal ses i sammenhæng med årsplanen.

Den ene tilsynsførende oplever Tysk i 8. klasse, Historie i 6. klasse og Matematik i 2. klasse og den anden tilsynsførende oplever Dansk i både 9. klasse, 3. klasse og 1. klasse.

Morgenlektion i Tysk – det burde være hård kost, men alle er vågne. Timen forløber i en vekselvirkning mellem oplæsning af en tekst og drøftelse af teksten næsten udelukkende på tysk. Indimellem lidt grammatik "med skuffer". Der er god fornemmelse, forståelse og brug af grammatik, men dog en vis forsigtighed i talen. Men mon ikke talen bliver mere løssluppen, når eleverne er alene på rejse i et tysksproget land.

Så er der historie i et interimistisk klasselokale i gymnastiksalen. Det fungerer, men alle glæder sig til at komme tilbage til et "rigtigt" klasselokale, når ombyggeriet er overstået. Vi er på tur tilbage i historien, til bronzealderen med Egtvedpigen og Solvognen. Det er dejligt at se (igen), hvordan de nye medier anvendes i undervisningen, fx. ved brug af www.danskhistorie.dk. En forståelse af baggrunden for de ca. 15.000 gravhøje, der er tilbage i dag, forudsætter et vist kendskab til livet i bronzealderen. Og eleverne er faktisk interesserede i fortiden!

Matematik i 2. klasse foregår i en nærmest opløftet stemning. De små elever hopper næsten op af stolene i bare iver for at markere, at de har svar på lærerens spørgsmål. Så er engagementet i top, når der lidt senere skal være individuel opgaveregning.

Om 10 år kan det let hænde, at Danmark har mindst 15 nye kortfilmsproducenter, instruktører eller billedmedieskabere, der alle på den ene eller anden måde er med til at sætte dagsordenen inden for området. Og alle med en baggrund i Forældreskolen. "Eleverne skal kunne udtrykke sig i billeder, lyd og tekst i komplekse produktioner samt i dramatisk form". Det er ordlyden i Fælles Mål. Eleverne i den her 9. klasse kan det hele. I denne morgenlektion bliver der især lagt vægt på, at eleverne i deres analysearbejde med en kortfilm kan udskille de vigtigste betydningsbærende elementer og vurdere både dem og det færdige produkt. Timen er på samme tid morsom, livlig, fuld af vid og særdeles lærerig. – Der er imponerende styr på tingene. Alle elever sidder med hver sin Protokol, den enkeltes forberedelse til dagens emne. Et ark, tæt beskrevet med noter, opslag og egne overvejelser og iagttagelser. Brugbart ikke kun til prøven til sommer, men mange år frem.

Med ro, i næsten hjemlig hygge får eleverne i 3. kl. hold på et ords stamme. Trine Mays fantastiske danskboøger gør det sjovt og inspirerende at arbejde endog med lidt tungt stof. Mange vil gerne fortælle om lydrette og ikke lydrette ord, for man smiler til hinanden. Alle er veltilpas, ting ta´r den tid, ting skal ta´, også når de skal læres.

Ikke ret meget kan sammenlignes med den fornemmelse, man fyldes af, ved mødet med en 1.kl. Det er simpelthen fryd. Alle elever bliver hilst på ved navns nævnelse og alle svarer med navns nævnelse. Så er man både set og nævnt. Det betyder noget for fællesskabet, og man er en del af holdet. Det betyder noget for ens selvværd, enkelte næsten letter fra stolen, når deres tur nærmer sig. – Klassen læser en rigtig roman "Mis med de blå øjne". Hvad kan man ønske sig mere? En enkelt elev ønsker sig dog hjem, for influenzaen har meldt sig; der er naturligvis ringet til forældrene.

De tilsynsførende har ønsket en drøftelse af den nye karakterskala, syv-trins-skalaen. Det sker sammen med tre af skolens mangeårige lærere og ledelsen og til sidst ved et hurtigt statement fra en helt nyuddannet lærer, der selv er blevet vurderet efter ny skala. Det har været og er stadig en udfordring at omstille sig til den nye karakterskala, hvor karakteren skal gives i forhold til de beskrevne mål for årgangen i Fælles Mål. Overvejelse og vurdering af, hvor tæt eleven er på målet, er det, der ligger til grund for den karakter, der bliver givet. Tilvænningen går støt fremad. Måske går det lidt hurtigere for de yngste lærere. Der er en god drøftelse om, hvorvidt Forældreskolens karaktergivning bør svare til landsfordelingen og om karaktergivningsniveauet på Forældreskolen er lidt for lavt i forhold til skolens elevgrundlag.

Dagen afsluttes med en drøftelse af skolens planer med hensyn til Friskolelovens §1b stk. 3. Skolen arbejder på at komme på forkant med evaluering af skolens undervisning. Ledelsen erkender, at evaluering er kommet for at blive og ønsker derfor at få det bedste ud af det. De tilsynsførende støtter meget ledelsen i at arbejde med evaluering som et udviklings- og læringsværktøj frem for som et kontrolredskab.

Tilsyn på Forældreskolen i Århus, den 18. marts 2010

Karen Haugstrup

En uges tid før selve tilsynsdagen i torsdags, ringede en af de lærere, i hvis time, dansk i 9. Kl. jeg skulle være med.

Ville jeg mon gå med til, at vi afholdt en prøveeksamen, så eleverne fik en forståelse for, hvad prøvesituationen indebærer?

Selvfølgelig ville jeg det, det var da en strålende ide, som ligger fint i tråd med det, der er den tilsynsførendes opgave.

Nemlig, som det er beskrevet i bekendtgørelse for Lov om frie grundskoler, der er den lov Forældreskolen er underlagt:

- at skrive en tilsynserklæring på dansk med skolens navn og skolekode,
- med navn på den eller de tilsynsførende, dato for tilsynsbesøget og hvilke klasser, der har været omfattet af besøg,
- med tilsynets vurdering af elevernes standpunkt i dansk, matematik og engelsk,
- med tilsynets vurdering af, om skolens samlede undervisningstilbud ud fra en helhedsvurdering står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Og endelig

- med tilsynets vurdering af, om skolen overholder kravet i lovens § 1, stk. 2, 4. pkt., om at forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre.

Det, med at skrive på dansk er ingen sag, det er skolens navn, kode, antal klasser, der er besøgt på hvilke datoer heller ikke.

Når vi så når til "tilsynets vurdering af elevernes standpunkt i dansk, matematik og engelsk" kræver det både indsigt og et godt samarbejde med den lærer, hvis klasse man skal besøge, så det bliver muligt at se sammenhæng med årsplanen i den pågældende time.

Endelig er et godt kendskab til "Fælles Mål", der er de mål, UM har gjort gældende for Folkeskolen, nødvendig. Der findes et hæfte for hvert fag, og et skoleforløb er inddelt i grundigt beskrevne trinmål. F.eks. for dansk efter 2.4.6.9. og 10 klassestrin.

Det er altså bare med at komme i gang. Også for den tilsynsførende, så man er klædt på, når man kommer.

Så er der "tilsynets vurdering af, om skolens samlede undervisningstilbud ud fra en helhedsvurdering står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskoleloven."

Her er det nødvendigt med viden om, hvad der så står i Folkeskoleloven. Man skal også vide, at der findes et mindstemål for antal undervisningstimer i de pågældende fag, det fagtilbud der SKAL være, at der er 200 skoledage i et skoleår, at grundskoleforløbet i langt, langt de fleste tilfælde afsluttes med de udvidede afgangsprøver osv. Og så selvfølgelig "Fælles Mål", som gælder for alle folkeskoler.

Alt dette, skal så stilles op mod det tilbud skolen her giver, for at se om der "stås mål med".

Endelig skal en tilsynsførende "vurdere om skolen overholder lovens §1, stk. 2, 4. pkt., om at forberede eleverne til at leve i et samfund med frihed og folkestyre".

Lige præcis det krav fordrer, at den tilsynsførende har et godt kendskab til skolen, er lydhør overfor omgangstonen eleverne imellem, medarbejdere, elever og ledelse. Er der plads og

rum til at være forskellig inden for de rammer skolen og bestyrelsen selvfølgelig har sat. Har man indflydelse, bliver man hørt, f.eks. gennem elevrådet eller andre fællesorganer.

Vores tilsynsdage er tilrettelagt sådan, at det er min overbevisning, at vi har et godt, sagligt og ærligt grundlag til at kunne erklære, at Forældreskolen på alle punkterne lever op til de krav, man almindeligvis kan stille i folkeskolen. Så godt og vel endda.

Vi har altid på vores tilsynsdage, efter at have overværet undervisning i tilsammen 7 forskellige klasser mødtes på skolelederens kontor til en drøftelse af et emne, der aktuelt optager skoleverdenen, Forældreskolen eller os, og som er aftalt i forvejen. Leif og Peter har også budt repræsentanter fra lærerkollegiet med til rundbords.

I år var emnet f.eks. hvor stort et forventningspres lærere oplever, når vi hver dag bombarderes med forslag til reformer på uddannelsesområdet fra alle dele af det politiske spektrum med 360 graders eftersyn, ny minister, der også skal have kridtet banen af, test, læringsstile m.v.

Forrige gang diskuterede vi evaluering og ny karakterskala. Er det klart for eleverne, hvad de 7 trin står for. Er det klart for forældrene? Vi har også talt om implementering af nye klasser, reading recovery i Spiren som en hjælpende hånd, videndeling m.m. Alt sammen emner der giver os værdifuld viden til at passe vores opgave.

Inden jeg nu vender tilbage til i torsdags vil jeg nævne, at vi i dette skoleår, Jan Beyer Smidt Sørensen og jeg, har besøgt 1., 2., 3., 5., 6., 8. og 9. Klassesettrin. I fællesskab med viceinspektøren tilrettelægges vores besøg, så vi kommer hele skoleforløbet igennem over tid.

Men altså, jeg blev ringet op og sagde selvfølgelig ja. Fik tilsendt materiale for hele dagen, og kunne derefter i netop Fælles Mål læse alt det, der skal være kendskab til og kunne anvendes ved udgangen af 9. klassesettrin i dansk.

Vi havde grønt tæppe på bordet, tiden blev overholdt, og vi havde besluttet, at eleverne skulle overvære vores votering, så de kunne få en forståelse for, hvor vigtig det er at få struktureret og sagt det man vil, for tiden flyver af sted. Det var en flot præstation.

Derfra var det matematik på mellemtrinnet med noget så abstrakt som positive og negative tal, plus og minusgrader. Det blev til at have med at gøre, fordi det godt måtte ta' den tid det nu ta'r, når hovedet næsten skal vendes 180 grader. Det var alle tilpas med og viste forståelse for. Fin læringsstil til netop det emne.

Sidste klasse besøg på denne dag var dansk i en 1.klasse. Du store verden, hvor er det hver gang en enestående oplevelse at komme ind i en 1. Klasse. De læste for livet, øjnene strålede, alle blev rost, hjælpsomheden var enorm selv vokaler blev til små mirakler. Og når der skulle skrives, måtte tungen til hjælp. De 19 vidt forskellige bitte små skoleelever skabte et rum af tillid og glæde, som man ikke går uberørt fra. Det var bare så godt.

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus 2008 - 2009 ved Karen Haugstrup og Jan Beyer Smidt-Sørensen

Tilsyn på Forældreskolen i Århus, den 9. oktober 2008

Jan Beyer Smidt-Sørensen og Karen Haugstrup

"Mont Everest er et bjerg så højt, at ingen fugl kan flyve over det"

Den slags bemærkninger og pejlemærker var der plads til i geografiundervisningen på 7. årgang. Det var fagmænd, der samtalede. Fagfolk, der vidste, hvad de snakkede om. Emnet var bjerge, og hele klassen havde oplevet bjerge, gnedet og gnubbet på gnejs og granit, fordi de nylig var på lejr tur til Bornholm, og dér blevet undervist på Naturcentret. Derfor blev de første spæde markeringer fra eleverne til mange aha-oplevelser i et sammenhængende undervisningsforløb med interesserede og lærende elever. Og netop derfor var filmen "Our Planet" om emnet bjerge særdeles vedkommende. - Som grundbog var valgt geografiforbundets "Bjerge" af Jens Hvid.

Uden Nilen ingen Egypten!

Så kort siges det om det lange smalle land Egypten. Hvorfor? Hvordan? Hvorhen? Hvem? Hvad? Hvor? Det kom der svar på i denne historie time med en 6. kl. Baggrunden var en række elevarbejder med selvvalgte opgaver og fremlæggelser, samlet til en helhed gennem dialog og "som følge af" slutninger. Ledetrådene strakte sig til Paradis, Camp Eden, Moses, Iran, Irak, Farao, Ramses, Amazones, liv og død og hvordan det så måske kan gå i fremtiden. Der blev byttet viden så læringen med et moderne ord blev co-operativ. - Der blev også videregivet viden fra lærer til elev i matematik, hvor emnet var kombinatorik, gennem masser af individuel hjælp og en undervisning, der demonstrerede det nødvendige overblik, fordi emnet kræver logisk sans og tænkning og derfor bedst læres gennem praktiske eksempler så afmystificeres. Lige så kontant foregik tysktimen i 6. kl. med ny lærer og nyt fag. Der blev gået til makronerne gennem en vedkommende undervisning om talsystemet. For hvad er så mere nærliggende end brug af elevernes egne mobilnumre? Keine hexerei nur behändichkeit. Og det var der i den lektion, behændighed.

Vi oplevede begge historieundervisning på 7. kl. trin . Den ene med udgangspunkt i reformationen den anden i grevens fejde. Gennem vores evaluering af de mål og forventninger, beskrevet i "Fælles Mål" fra Undervisningsministeriet, der stilles til undervisningen i faget historie på disse klassetrin, konstaterer vi, at der undervises på et fagligt højt niveau. Eleverne skulle op på tærerne, og kom det med lyst, fordi undervisningen i begge emner relaterede og perspektiverede til nyere tid. Til elevernes tid. Det gav mening at beskæftige sig med.

Tilsynet fokuserede denne gang på skolens 6. og 7. årgang og vi oplevede undervisning i 7. klasser. Vi havde første lektion i samme 7. kl. og derefter tre lektioner hver for sig. - I hver klasse hænger klassens sociale læseplaner på opslagstavlen. Det er mål, klassen selv har skrevet i samråd med klasselæreren for, hvordan samvær og omgangstone skal være i netop denne klasse. Alle har et medansvar. Det er klassens eget minifolketing, der på demokratisk vis har vedtaget "loven". - Efter lektionerne ved samtalen med ledelsens "om skolens hele virksomhed" snakkede vi bl.a. om den ny madordning, der kommer til at omfatte samtlige

elever. Det er for længst anerkendt, at indlæringsparathed også kan hænge sammen med ernæringsrigtig kost. Så det bliver også spændende at følge.

Tilsyn på Forældreskolen i Århus, den 3. april 2009

Jan Beyer Smidt-Sørensen og Karen Haugstrup

"Forældreskolen er klar og parat til start"

Det er både nemt og svært at være tilsynsførende ved Forældreskolen. Det er nemt, fordi der er så meget godt at sige, især hvis skolen ses i et større geografisk perspektiv såvel nationalt som internationalt. Det er svært, fordi det kan være vanskeligt at udfordre og bidrage med noget afgørende.

Vi har ved hvert besøg på skolen ønsket at rette særlig opmærksomhed mod et delområde, et tilbagevendende tema i en skolehverdag. Denne gang blev det "overdragelsesforretninger". Med overdragelsesforretninger tænkes på klasseoverleveringer, når en klasse skifter lærer af den ene eller anden grund. Hvordan håndterer Forældreskolen det? Det vækker ofte bekymring hos forældre, når et lærerskift står for døren i ens barns klasse. Vil fagligheden stadig være i fokus? Kan "den nye" finde melodien og trives med eleverne så læringsmiljøet forbliver optimalt? Vil vi, forældrene, stadig modtage passende mængde relevante informationer? Sådant kan nogen af de spørgsmål, der melder sig se ud. Oven i købet må både forældre og skole erkende, at den mobilitet, der har fundet sted i hvert fald indtil 2009 også i skoleverdenen, har gjort det næsten utænkeligt, at ens barn ikke endda indtil flere gange oplever skift. Årsagerne kan være mange: pension, barsel, efteruddannelse, orlov, ægtefælles jobskifte eller kemier, der dårligt passer sammen og endnu flere. Derfor fandt vi spørgsmålet relevant at stille, også fordi skolens tilsynsførende også skal se på "skolens almindelige virksomhed", som der står i loven.

Det var derfor med lærerskift på dagsordenen, vi samledes på skolelederens kontor efter 3. lektion. Vi deltog syv i drøftelsen. Ledelsen, de to tilsynsførende og tre lærere, der på hver deres vidt forskellige måde har oplevet at være aktiv part i en klasseoverlevering. – Forældreskolen har ikke en nedskreven politik og procedure på området. Der er på den anden side en underforstået velorganiseret situationsbestemt praksis, der således tager udgangspunkt i den enkelte konkrete klasseoverlevering, fortalte ledelsen. "Sæt mål sammen med eleverne og vis vilje til at nå dem, når du møder din nye klasse" forklarede en af lærerne. Energi, veloplagthed, fagligt engagement og glæden ved at være sammen med eleverne er en del af hemmeligheden på et vellykket lærerskift. Vi kunne konstatere, at ledelsen sammen med lærerne er beredt og forberedt også på det, man ikke kan forberede sig på. Alle tre lærere fortalte om tætte parløb parterne imellem ved alle lærerskift.

Den ene tilsynsførende fulgte først en 1. klasse i matematik med undervisningsdifferentiering, når det er bedst. Den anden gik til dansk i en 3. kl., der hver dag begynder en dansktid med en "læsestund". 7-8 min. i en selvvalgt bog, der ligger klar på elevens plads og har en lix, der passer til elevens niveau. "Læsning er alle fags mor" forklarer vores undervisningsminister, hver gang der rettes opmærksomhed mod læsning. Alle lærere i alle fag har sammen med alle hjem et stort ansvar for en vellykket læseudvikling hos den enkelte elev. Her oplevedes en af metoderne; en hyggelig. I

2. lektion fulgtes sløjd med drenge og håndarbejde med piger i 5. klasse. Det havde måske været mere udfordrende med sløjd med piger og håndarbejde med drenge, men det må vente til en anden gang. Sløjd er ikke bare sløjd, det er også historie. Arbejdet med at lave en kniv var i tidligere timer blevet krydret med knivens historie som arbejdsredskab og kampredskab fra vikingetiden og op til i dag. I håndarbejdsundervisningen var forklæder på dagsordenen. Der arbejdes også i håndarbejdsundervisningen med alternativer som

traktordækslanger som grundmaterialet til affaldskurve. I samme lektion var der dansk i 6. kl. med Lene Kaaberbøls "Skammerens datter". Det var flot og bevægende, fordi bogen i den grad er kommet "ind under huden" på samtlige elever, så hver eneste elevudsagn var et kvalificeret skridt mod endnu større forståelse for romanen mange lag. Flot var det også at opleve elevernes egne valg, da de alle læste et stykke op fra et for dem centralt sted i teksten.

Sidste og 3. lektion for denne dag blev for den ene af os et besøg i en 9. klasse i samfundsfag med de danske EU-forbehold på programmet. Et tema som de fleste danskere end ikke er fortrolige med. Men eleverne (og den tilsynsførende) kastede sig ud i en bedre forståelse af unionsborgerskab, euro, forsvar og dele af retlige og indre anliggender med et bestemt fornuftigt resultat. – Den anden gik til dansk i en 7. kl. Hvor der fortiden blev arbejdet med folkeeventyr, fantasy og rollespil. Indholdet denne dag var med begrebet "Den Fantastiske Fortælling" som omdrejningspunkt. Det var dejligt at kunne konstatere, at mange af eleverne er læsere, skønlitterære læsere.

Efter drøftelsen med lærerne på skolelederens kontor om lærerskift talte vi om undervisningsdifferentiering. De tilsynsførende er imponeret over den måde, som Forældreskolen magter at praktisere undervisningsdifferentiering på. Der skabes og gives plads til såvel de hurtige og dygtige elever som de mere langsomme og mindre dygtige elever. Endvidere når det drejer sig om undervisningsmiljø er vi også imponeret over den måde, som Forældreskolen håndterer elevdisciplin på, som en afgørende forudsætning for et vellykket læringsmiljø. Der er en god balance mellem ro og rolig snakkeri.

Sammenfattende oplever vi elevgrundlaget som rigtigt godt. Vi oplever medarbejdere og ledelse som seriøse, følgende med tiden og engagerede. Endelig er det vores vurdering, at undervisningsmaterialerne og klasseværelserne er meget moderne og tidssvarende.

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus 2007 - 2008 ved Karen Haugstrup og Jan Beyer Smidt-Sørensen

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus, den 5. november, 2007

Jan Beyer Smidt-Sørensen og Karen Haugstrup

"EN EKSTRA DIMENSION"

Kulturmøder og integration, 8. årgang på Forældreskolen i Aarhus = 12

(12 gives for den fremragende præstation, der demonstrerer udtømmende opfyldelse af fagets mål, med ingen eller få væsentlige mangler)

For første gang nogensinde har Forældreskolen fra dette skoleår tilført et 4. spor på ottende årgang. Effekten og de indtil nu indhøstede erfaringer hos de øvrige tre klasser på årgangen og hos lærerne var udgangspunktet for vores tilsynsbesøg denne mandag, den 5. november 2007.

Vi ønskede at se på det hele sådan lidt fra oven, for at vurdere, hvordan den udfordring håndteres på Forældreskolen.

Vores timer var tilrettelagt, så vi overværede undervisning i alle fire klasser. De to med forløb fra 0. kl., den ene med et forløb fra 7. kl. og så altså den nyligt startede. Fagene fordelte sig på fysik, samfundsfag, engelsk, tysk og dansk. Især i tysk er en sådan ny klasse præget af, at eleverne kommer med vidt forskellige forudsætninger. På hvilket klassetrin undervisningen på elevernes tidligere skoler er påbegyndt, kan være spredt over 6.7. og 8. årgang. Derfor tilbydes disse elever et ekstra tyskkursus, når de begynder skolegang på Forældreskolen.

Undervisningen på grundskoleniveau er udførligt beskrevet i de af Undervisningsministeriet i 2004 udgivne faghæfter, et for hvert af folkeskolens fag. Heri er præcise delmål for, hvad de enkelte klassetrin i folkeskolen skal undervises i og på hvilke niveauer. Vi var i stand til at møde velforberejede op, for i god tid havde vi modtaget både årsplaner og planer for dagens undervisning.

Men denne gang ønskede vi altså særligt at studere kulturmøder og integration, og vi havde derfor spørgsmål klar til eleverne.

Hvorfor valgte I at skifte skole?

Alle elever meldte sig, og svarerne fordelte sig i tre kategorier: uro i timerne så undervisning var umulig, lærere med svingende humør og manglende faglige udfordringer.

Hvad var den største omvæltning ved at skifte skole til Forældreskolen?

Kort betænkningstid.

- At der den allerførste dag var lagt 16 bøger frem til hver på vores plads. Ups! Man kunne godt føle sig lidt dum, kom det stille fra en dreng. -

- At der, efter kun tre dage på skolen, blev sendt brev hjem om, at nogen havde forladt skolen for at ryge. Brevet fordrede svar på, om det var denne skole man fortsat ønskede at gå på. Og svaret skulle overbringes skoleledelsen personligt. - Mon Forældreskolen hader børn, var den tanke der meldte sig.

Hvordan er det med det sociale, samværet med de andre klasser?

Kanon!

Også med lærerne?

Super, alle snakker ordentligt til hinanden, for de kan jo nemlig godt lide børn her.

Er der så noget, der kunne være bedre?

Svaret falder efter nogen betænkning: Det kunne være dejligt, hvis man bare en gang i mellem måtte gå lidt udenfor gården for at få lidt ro i hovedet. Det kører i højt tempo her, og der er meget tæt i skolegården. Så hvis man står og hviler lidt eller snakker, får man let en bold i hovedet. – Den oplevelse var klassen enig om.

Fysik en mandag morgen på 8. årgang i en nylig sammensat klasse fra 13 skoler. Mon det kan være en vellykket cocktail? Svaret må blive et rungende "Ja!"

For der blev, gennem en levende og engageret undervisning af dagens stofområde, hvor samtlige elever bød ind, gjort klar til forsøg i laboratoriet. "Det periodiske system" fik følgeskab af balloner i loftet og knald og brag i laboratoriet og selvfølgelig kæmpe beskyttelsesbriller for øjnene..

Tysk i en "gammel" 8. hvor kun få elever ikke har påbegyndt deres skolegang på Forældreskolen. De tilkendegav gerne deres mening om en ekstra 8. klasse.

Hvordan ser I "De nye" ?.

- At de er en absolut fordel, alle er søde. – De er en ekstra dimension, for nu skal vi pludselig svare på en masse "hvorfor?" og "hvordan?".

Man forlader klassen med et indtryk af kompetente og målrettede elever, der fagligt bevæger sig på et højt niveau. Det gælder også de andre "gamle" ottender. I en værdsættende undervisningsform og med udgangspunkt i en spritny bog "Dansk i dybden – digte" kastede eleverne sig ud i fortolkninger og gik virkelig i dybden med Michael Strunge i den ene klasse eller med Ildhu i den anden klasse selv blev til poeter og digtede efter samme stil som Lean Nielsen. - Vi erfarer også, at eleverne uden det mindste besvær behersker alt det tekniske med de bærbare computere uden brug af unødigt tid.

Den ottende, der kom på skolen fra 7. kl. deler de to gamle klassers syn angående den nye klasse og det at være fire hold på årgangen. No problems! Lyder det, og samstemmende og med et stort grin, "Det da er fint nok. Så er vi jo ikke de sidste." Der demonstreres stort overskud. Man bliver glad at være sammen med alle de ottendeklasseelever. Nogle af svarerne blev endda fulgt op, da vi mødtes til skolefesten om fredagen. Det tolker vi som udtryk for, at det ligger eleverne på sinde, at vi forstår og respekterer deres skoleliv.

En engelskundervisning, der begynder med, at vi sammen med Beatles, live på whiteboard, synger "Help" og derefter begiver os direkte ud på Melrose Avenue i New York, nærmest lyslevende inde i klassen, kan selvfølgelig aflæses på bundlinjen, som udelukkende sorte tal. Ikke ét dansk ord høres hele timen. Når og hvis der synges, råbes eller hviskes help eller hilfe på Forældreskolen, er der kvalificeret hjælp at få på alle fronter.

Vi mødte kommende verdensborgere med fødderne godt plantet i god dansk skoletradition og glæden ved det. Vi oplevede lærere med åbenlys glæde ved samværet med eleverne og ved lærerogaven.

Tilsyn på Forældreskolen i Århus, den 13. marts, 2008

Jan Beyer Smidt-Sørensen og Karen Haugstrup

I forlængelse af efterårets tilsynsbesøg blev det besluttet at dele dette tilsynsbesøg i to dele. Første halvdel helliget traditionelle klassebesøg og anden halvdel helliget en drøftelse med skolens ledelse og repræsentanter fra personalet om indretning af klasseværelser, læringsstile, efter- og videreuddannelse samt videndeling.

Forud for tilsynsbesøg modtog vi som sædvanligt baggrundsmaterialer til klassebesøgene omhandlende årsplaner samt indhold og formål med lige netop de timer, som vi skulle overvære.

Klassebesøgene:

Matematik i 9. klasse. Temaet var sandsynlighedsregning, som traditionelt er en udfordring selv for den meget logisk tænkende elev. I denne time blev gennemgået og arbejdet med konkrete opgaver på grundlag af tidligere timers mere teoretiske gennemgang. En forudsætning for at løse en opgave korrekt er, at opgaven er forstået - elementært men afgørende. Læreren var meget bevidst herom og sikrede sig grundigt og på en særdeles velformulerende kort og klar facon, at eleverne havde forstået de enkelte opgaver. På den måde kommer klart flere end gennemsnitseleven med. Ligesom eleverne stimuleres til at nå den faglighed, der ligger lige netop udover den aktuelle faglighed.

Matematik i 3. klasse. Det overordnede tema var sortering og kategorisering af geometriske former og figurer. Undervisningen denne time gjorde brug af træklodser som trekanter, firkanter mv. samt inddragelse lommeregner. Opgaverne, der skulle løses i grupper, var på grundlag af forskellige figurer at skabe en trekantet kage ud fra forskellige kriterier som den dyreste henholdsvis den billigste. God interesse og opmærksom hos både piger og drenge i klassen i opgaveløsningen.

Geografi i 8. klasse. Det er værd at notere sig, at geografi et af de fag, der sammen med kristendom og historie nu er blevet et muligt prøvefag. Den udfordring er eleverne på Forældreskolen klar til at møde. Vi kommer ind i et forløb om "Den fattige verden". Øvelsen den pågældende dag går ud på, at eleverne hver vælger et land, som han/hun mener, hører til i gruppen af fattige - eller mellemindkomstlande, og dokumenterer hvorfor. Herefter skal det dokumenteres, om antagelsen er korrekt eller ej. Hver elev arbejder selvstændigt med opgaven, og de går videnskabeligt til værks. Ved hjælp af den lærte metode til afdækning af et lands situation, som eleverne allerede er fortrolige med, afdækker de, om deres antagelse holder vand. Den enkelte elevs arbejdsforløb med resultatet afleveres skriftligt som en rapport. - Vi må næsten ønske, at faget bliver udtrukket til prøvefag.

Dansk i 2. klasse. Man bliver da bare så glad ved at opleve en så levende og engageret flok 2. klasse elever og overvære fælles samtale om "Hvad nu hvis ----". Det er i sandhed et godt spørgsmål med mange svar. Der blev læst på livet løs og efter bedste evne. En rigtig dejlig time for alle aldre med refleksion, eftertanke og hoveder i blød.

Forældreskolens tilgang til indretning af klasseværelser, læringsstile, efter- og videreuddannelse samt videndeling. Udviklingstankgangen på Forældreskolen indenfor de nævnte områder kan sammenfattes i følgende punkter:

- Der sættes brede rammer for ildsjæle blandt personalet til at udvikle
- Der udvises tillid til at medarbejderne kan gøre det under ansvar
- Der gives plads til forskellighed
- Der er fokus på effekt for brugeren/eleven
- Der forventes kvalitet og resultater

Alt i alt blev der ved endnu et tilsynsbesøg understreget, at Forældreskolen har et højt niveau i undervisningen båret af såvel elever som lærere. Det er derfor tilsynets vurdering, at skolens samlede undervisningstilbud ud fra en helhedsvurdering står mere end mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen.

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus 2006 - 2007 ved Karen Haugstrup og Jan Beyer Smidt-Sørensen

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus, den 7. november og 5. december 2006

Jan Beyer Smidt-Sørensen og Karen Haugstrup

Allerede på fortovet uden for skolen mødes man med glade god-morgen'er den 7. november 2006. Materialet er tilsendt i så god tid, at de tilsynsførende har kunnet forberede godt til dagen.

Men først er der morgensang i gymnastiksalen. Skolelederen hopper på trampolin ved siden af klaveret. Ingen undrer sig, for man kan aldrig vide med Leif! Han er altid glad, får jeg fortalt. "Men han kan godt snakke alligevel". Eleverne vrimler om trampolinen; men kun til der gives tegn. Vi er klar. Der er dødstille. - Det gælder om at springe ud i dagen med frisk mod, fortæller Leif lidt om. Alle lytter opmærksomt, inden vi synger "I østen stiger solen op" samt et par populære børnesange.

Dansk i 4. klasse. Det tidligere edb-lokale er forvandlet til et Astrid Lindgren-univers. Hver elev har sin helt egen opgave i den Astrid Lindgren-roman, den pågældende elev har valgt i samråd med læreren. Før eleverne går i gang, repeteres direkte og indirekte personskildring ved anskuelsesundervisning. Klassens læringsmiljø tillader den slags, at folk stiller sig op, og man beskriver dem. Læreren lægger for. Her er godt at være. Derfor kan undervisningen foregå på et højt plan. Man kan sige til, hvis noget skal gentages. Det rynker ingen på næsen af, for der læres. Væsentligt skelnes fra uvæsentligt.

Billedkunst i 5. klasse med "Rundt om mennesket" som tema. På affaldstræ skal der males mennesker i bevægelse. Der måles, beregnes, tænkes, døjes, men der er noget at knokle med for alle interesser og evner inden for det billedlige udtryk. Kravene er høje; det virker helt tydeligt, for alle gør sig umage. Forløbet strækker sig over flere uger, så der er tid til at arbejde på sagen for at opnå et flot resultat. Det skal nok lykkes, for der er "på med vantestemning".

HVORDAN ER GUD? Ja, det er der mange gode bud på i kristendom i en 3. klasse. Alle kommer til orde med sin forståelse. Når hånden er i vejret, bliver man også spurgt. Det er tydeligt, at sådan er kulturen i klassen. Eleverne er bekendt med det. Men først synges en salme. Og lektierne er læst hjemmefra. Klassen er skoleklar. Derfor kan det nås, at alle får ordet. Eleverne kan også perspektivere, for eleverne er for tiden minikonfirmander i Skt. Lukas Kirken; det må med i undervisningen. Alle er helt tydeligt optaget af kristendommens/troens væsen.

Specialværkstedet. Her mangler ikke noget. Oven i købet hører der to veludstyrede lokaler til denne hjælp på vej. Sofa, pc'er, TV. Alt til faget henhørende. Det er nærmest attraktivt at komme her. Lokalerne er meget hyggelige, og lærerne er specialister og meget opmærksomme. Hver eneste elev skal hjælpes på sin specielle måde og bliver det. Denne times elev medbringer en bærbar pc. Han er helt tydeligt lykkelig for den. Når der læses eller

spilles spil, er det med et aldersvarende indhold, men måske med et lavt LIX-tal. Der er respekt om de elever, der kommer. Det er en dejlig oplevelse.

I engelsk i 8. klasse foregik hele timen på engelsk uden at undervisningen mistede indhold og forståelse. Den gennemførte brug af engelsk foregik uden at være påtaget og kunstig. På den måde får eleverne i ekstra øvet det engelske. Eleverne tænker engelsk og har god mulighed for at opleve sproget som en naturlig del af undervisningen. Timen startede med at synge "White Christmas", hvor teksten blev hentet ned fra internettet; dog var eleverne noget tilbageholdende med at synge til, men det fungerede og var en god indledning til timen i begyndelsen af julemåneden. Herefter blev der arbejdet med uregelmæssige verber, hvilket skete med inddragelse af hovedparten af eleverne, herunder parvis gruppearbejde som blev taget seriøst af næsten alle par. Endelig arbejdede klassen med bogen og filmen "Prime Suspect". Handlingen blev genfortalt af eleverne samtidig med at filmen kørte uden lyd på. Alt i alt en afvekslende engelsktime, hvilket forekom pædagogisk hensigtsmæssig; fx. vil overdreven verbumtræning sikkert virke uinspirerende for hovedparten af eleverne. Endelig fin ro, disciplin og opmærksomhed i klassen og alligevel plads til lidt ikke-forstyrrende småsnakkeri.

Matematiktimen i 4. klasse var den anden af to timer efter hinanden. I den anden time skulle eleverne bruge deres viden om koordinatsystemet anvendt på længde- og breddegrader. Grundlæggende skulle de blive fortrolige med, at det første hhv. det andet tal i parentes angiver x-værdien hhv. y-værdien. opgaverne kunne de løse alene eller spørge sidemanden. En del elever skulle have lidt hjælp til at komme i gang, men hovedparten forstod hurtigt systematikken. De var vænnet til at bruge hinanden og til at markere og spørge læreren. Timen blev afsluttet med en god opsummering af de vigtigste punkter.

Tilsyn på Forældreskolen i Århus, den 27. marts, 2007

Jan Beyer Smidt-Sørensen og Karen Haugstrup

Som fortalt ved Forældreskolens skolekredsmøde samme aften, havde vi om dagen deltaget i seks forskellige undervisningslektioner, tre hver og en sammen. Forud havde vi ønsket særlig fokus på Forældreskolens samlede undervisningstilbud i disciplinen at kunne læse. Bl.a. fordi den kommunale undersøgelse i Århus af elevernes læsestandpunkter på udvalgte klassetrin, og offentliggjort et par måneder før, ikke omfattede de frie skoler.

Med en grundig indføring i, hvordan Spirens opgaveområder forløber på Forældreskolen fik vi redegjort for, hvorledes der løbende følges op på den enkelte elevs læseudvikling gennem hele skoleforløbet med regelmæssige test i retstavning, læsestrategier og metoder. Spiren er kendt som en integreret del af Forældreskolens tilbud til de elever, der af den ene eller anden grund har brug for et ekstra puf, en hjælpende hånd eller en ekstra chance, hvordan man nu vælger at udtrykke det, men altså også det sted, hvor alle elevers stave- og læseudvikling følges nøje.

En af spirens store styrker er, at lærere, der er knyttet til Spiren, alle har en videreuddannelse særlig målrettet de områder, Spiren tilbyder eleverne kurser i.

Spirens tilbud om hjælp og støtte er overvejende forebyggende og skal i stor udstrækning ses som et supplement til den almindelige undervisning i klassen. Især på de yngste klassetrin bruges mange ressourcer, for formålet er, at alle elever kommer bedst mulig for start, at alle kommer på niveauet i løbet af første klasse. Et princip er, at man går fra det kendte til det ukendte. Et andet, at testkulturen bruges for at udvikle frem for at kontrollere, og et tredje princip, at lærerne deltager i mange kurser for at videreudvikle specialundervisningen.

Når kurserne oftest tilbydes som korte og intensive, er det for, at eleverne så får lettere ved straks at mærke fremgang, og det i sig selv øger motivation og selvværd. Dog er der også elever, der er tilknyttet Spiren gennem lang tid, flere år, måske.

Når en elev får tilbud om ekstra hjælp, sker det altid i tæt samarbejde med forældrene, et samarbejde, der er helt afgørende for, at indsatsen bliver til glæde for eleven. For at alle forældre med børn på Forældreskolen skal opnå kendskab til Spirens muligheder, orienterer Spirens koordinator om tilbud på forældremøderne på de yngste årgange. Specialundervisningen vurderes til at være på et højt niveauet, og så må der endda være et potentiale i øget brug af elektroniske hjælpemidler.

Denne tirsdag overværede vi undervisning i følgende fag: matematik, historie, dansk, kristendom og 0.kl. på årgangene 0.2.3.7.9. og 10. kl.

Det var undervisning med eleverne på banen, styret og ledet af både nye og erfarne lærerkræfter, med lydhørhed og fornemmelse for niveau og virkning af det faglige indhold. Den pædagogiske udfordring på 7. og 10. årgang, lå bl.a. i, fra skoleårets start, at få skabt et klassefællesskab i en klasse med vidt forskellige elevforudsætninger, fordi eleverne her har haft deres tidligere skoleforløb på andre skoler, og først er blevet elever på Forældreskolen efter sommerferien. Vi oplevede aktive og velforberedte Forældreskoleelever.

Påsken var naturligt omdrejningspunkt for 2. kl. i kristendom, hvor man var nået til jødernes udfrielse af Egypten kontra vores påske. Niveauet forekom perfekt til en 2. kl., for eleverne rakte ikke kun hånden i vejret for at besvare spørgsmål, men også for at stille undrende spørgsmål og de smagte på usyret brød.

Billederne myldrede også frem i historietimen i 3. kl. Tænk, at man i København engang i 1807, under Københavns bombardement, havde været så langt ude, så sultne bag voldene, at man også havde spist rotter, hunde, alles hunde og katte. Novra!

Påsken var også tema i 0.kl. Med en god og åben disciplin og efter vejledning fik eleverne klippet, klistret og sået karse til at spise derhjemme i påsken - billedkunst uden at eleverne tænkte over det.

Undervisningen i dansk i 9. kl. var den anden time af en dobbeltlektion og var på et niveau, så selv den tilsynsførende blev meget klogere! På trods af det høje niveau forekom det, at flertallet af eleverne havde godt fat på de forskellige -ismer og litteraturperioder som realisme med det moderne gennembrud, det folkelige gennembrud og den mere samfundskritiske modernisme såvel som ikke-realismen med romantisme, symbolisme og ekspressionisme. Eleverne (de fleste af dem) havde forberedt sig på Et Dukkehjem og afslørende en imponerende opmærksomhedslæsning.

Mange havde ikke bare læst teksten, men også forstået og reflekteret over forskellige brudstykker. - Prikken over i'et for den tilsynsførende ville have været en større relatering til nutidens forhold og modsætninger ligesom de forskellige litteraturperioder kan suppleres og belyses gennem nogle af kunsthistoriens store malerier. Men så skulle tilsynet strækkes over flere dage i træk. – Det bør måske overvejes i vores planlægning af næste tilsynsbesøg.

Vores tilsyn efterlod os med et billede af en skole, hvor man tager hånd om opgaverne og løser dem, så eleverne får en solid faglig undervisning på et højt fagligt niveau i et trygt og tidssvarende miljø, der tilgodeser og udfordrer den enkelte elevs evner. - Sådan som skolelederen også beskrev det, som skolens mål i sin beretning om aftenen. Det var en dejlig dag.

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus 2005 - 2006 ved Karen Haugstrup og Per Frimer-Larsen

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus, den 30. september 2005

Karen Haugstrup og Per Frimer-Larsen

Ingen tvivl mulig - på Forældreskolen kommer eleverne for at arbejde, og arbejdsmoralen er høj.

Fredag den 30. september 2005 besøgte vi Forældreskolen til dette skoleårs første tilsyn. En uges tid forinden havde vi begge modtaget plan for dagen og de fem implicerede læreres årsplaner.

Tilsynet medførte overværelse af undervisningen i tysk på 8. klassetrin, dansk på 4., engelsk på 9., matematik på 1. og dansk på 7. klassetrin.

På Forældreskolen har eleverne tysk fra 6. kl., men den klasse, vi besøgte, var en z-klasse. Dvs. eleverne har indtil 7. kl. været elever på andre skoler, og der har de måske ikke haft tysk i 6. kl. Derfor er der for Z-klasserne på skolen 4 ugentlige timer i tysk i 7. kl. mod 3 for "gamle" elever. I 8.kl. undervises alle i samme lektionstal, nemlig 4.

Keine Hexerei, nur Behändigkeit, kunne passende være overskriften for denne lektion med sit elegante forløb. En spritaktuel tysk vejrudsigt hentet ned via nettet, en elevbetjent computer og en projektor i loftet med front mod tavlen og lokalet blev i et nu til et givet sted i Tyskland, så ikke en eneste ville finde på at sige et eneste ord på andet end tysk. Og der blev sagt mange ord, rigtig mange. Også fordi en video muliggjorde en fastfrysning af et givet sted i vejrudsigten. – I Fælles Mål er trinmålet efter 9. klasse bl.a. at eleverne kan anvende kommunikationsstrategier, lyttestrategier, læsestrategier, informationsøgning og grammatiske oversigter hensigtsmæssigt. Disse elever var aktive og godt på vej til at opfylde disse mål. Timen begyndte med "Der bestimmte Artikel und der unbestimmte Artikel".

Oplæsning af fredagshistorier med formulerings- og indholds iagttagelser som formål efterfulgt af logbøger med træning af selvvalgte fokuspunkter: "Hvad vil jeg gerne blive endnu bedre til". Sådan forløb dansktimen i en 4.klasse. Der blev arbejdet koncentreret og seriøst med skrift, grammatik og læsefærdighed. Timen var speciel, fordi en del af klassens elever deltog i et stavekursus. –

En flok frimodige 1. klasser så os an og gik så ellers til makronerne med stor iver og koncentration. Alle var lydhøre og aktive når en besked eller forklaring blev givet eller et spørgsmål stillet. Og alle muskler var spændt ved den kreative opgave med mælkekartoner, der skulle blive til trafiklys. Klassen kan gå i skole, simpelthen.

En brandhamrende svær artikel "The other America" fra Newsweek 19.09.05 om situationen i de katastroferamte områder efter Katrina i USA skulle læses, forstås og diskuteres. Derfor havde eleverne medbragt ordbog. Der blev ikke kun arbejdet, der blev knoklet. Og mest

imponerende, artiklens indhold blev ivrigt diskuteret ved bordene, synspunkter udvekslet og de afgørende betydninger kontrolleret via ordbogen. Og det hele foregik på engelsk.

Ny 7. klasse, nye kammerater, ny klasselærer med Janne Tellers "INTET" som omdrejningspunkt. Med rette mødte vi spændte op og forlod næsten overvældede timen. Med klasselærerens ord er novellen "filosofisk og skrækkelig barsk". Det forudgående arbejde med de følsomme emner var på plads, for helt åbenbart deltog eleverne uden på nogen måde at føle sig gået for nær, selv om der blev gået tæt på. Der var ingen undseelighed kun optagethed af at forstå den forskrækkelige meningsløshedens sære drivkraft, der gennemsyrrer novellen. Stemningen i klassen var helt fortættet, og timen landede i mål. Professionelt, kærligt og flot.

I alle KLARE MÅL 's faghæfter kan enhver læse, at et af grundskolens mål er, at eleverne opnår færdigheder og kundskaber under rammer, der skaber oplevelse, virkelyst og mulighed for fordybelse, så eleverne udvikler erkendelse, fantasi og lyst til at lære og derigennem får mod til at tage stilling og handle. For skolen skal forberede eleverne til medbestemmelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre. Dagligdagen i skolen skal bygge på åndsfrihed, ligeværd og demokrati. – Sådan leves skoledagene på Forældreskolen.

Tilsyn på Forældreskolen i Aarhus 2004 - 2005 ved Karen Haugstrup

Tilsyn på Forældreskolen i Århus, den 20. maj 2005

Karen Haugstrup

Fredag den 20. maj udførte jeg mit første tilsyn på Forældreskolen. Viceinspektør Jørgen Trolle og jeg aftalte datoen for besøget kort efter forældrekrede mødet den 12. april, hvor jeg for en 4-årig periode blev valgt som den ene af de to tilsynsførende. Og et par dage efter fik jeg skema for dagen.

En god uges tid før besøget modtog jeg en tyk konvolut med lærernes årsplaner for de fem valgte fag i de implicerede klassetrin, samt mere detaljerede og forventelige dagsplaner for de enkelte timer den pågældende dag; og et på gensyn og velkommen. - En tilsynsførende skal have mulighed for at møde velforberedt til besøget. Lovens intentioner for det forældrevalgte tilsyn er ikke, at elever og lærere i fællesskab udfører et overfladisk paradenummer forberedt til dagen. Nej, tværtimod! Det, der skal føres tilsyn med, er netop, hvorvidt der gives en undervisning, også i det daglige, der står mål med, hvad der almindeligvis kræves i folkeskolen. De frie skoler fastsætter ganske vist selv deres egne delmål, der ikke skal være de samme som folkeskolens, men blot være på samme niveau. Men undervisningsminister Bertel Haarder mener ikke, at det er nok, at slutmålene står mål med folkeskolens. Det må være hele skolens undervisningsforløb, der skal stå mål med folkeskolens.

Det er ikke vanskeligt at sætte sig ind i hvilke niveauekrav, hvilke mål, der forventes at være opfyldt i folkeskolen både på de enkelte klassetrin og ved afgangsprøverne i 9. klasse. Både del- og slutmål er detaljeret beskrevet i faghæfterne "Fællesmål", som undervisningsministeriet udgav i 2003 og 2004 med ét hæfte for hvert fag. Alle grundskolelærere må derfor være velbekendt med både del- og slutmål, som de er beskrevet i disse hæfter. Også selvom skolen selv har beskrevet sine mål for undervisningen.

Mit skema den 20. maj medførte besøg i 1.kl. matematik, 6.kl. engelsk, 7. kl. biologi. 6. kl. matematik og 5. kl. dansk. - Det var en rigtig dejlig dag. I samtlige klasser var klassekulturen præget af veltilpashed ved hinanden og situationen, gældende for elever som for lærere. Eleverne mødte velforberedte og veloplagte. De viste tydeligt med deres deltagelse og engagement i undervisningen, at de var på hjemmebane i stoffet. En solid basisviden om dagens arbejdsområder lå til grund for lektionens forløb, så der også blev plads og overskud til at bevæge sig rundt om emnets "fødenet", som det så flot blev beskrevet i biologi. Det kunne være verdens største, næststørste eller mindste tal i talrækkens cifre, fodbold og Ole Lukøje i engelsk, ping-pong samtale i flot tempo om tilpasning i biologi, faglig sparring eleverne imellem og glødende regnemaskiner efter vandforsøg om rumfang og -indhold - også i matematik, samt endelig en danskklasse fuld af vordende mesterskribenter med fantastisk styr på de litterære begreber og kneb. Og ikke mindst hele klassens forbilledlige evner til konstruktiv respons på kammeraternes produkter. Eleverne kendte til de demokratiske spilleregler, alle blev hørt, set og regnet med.

Det er derfor med glæde, at jeg aflægger min tilsynsberetning med en forsikring om, at Forældreskolen i Århus udfører en undervisning, der efter min bedste overbevisning lever op til kravene om et fagligt højt niveau i undervisningen. Et niveau, der på de "synede" klassetrin står mål med, hvad der kræves i folkeskolen.